

MĀCĪBU LĪDZEKLIS

ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMU UZSKAITE

Autors

Linda Pastare

SASKAŅOTS

Pedagogu profesionālās darbības
kvalitātes novērtēšanas komisijas
2021. gada 4.oktobra sēdē

Protokols Nr. 3

SATURS

ANOTĀCIJA	3
IEVADS	4
Tēma. Nemateriālo ieguldījumu, pamatlīdzekļu un ilgtermiņa finanšu ieguldījumu uzskaitē.....	6
Nemateriālo ieguldījumu atzišanas kritēriji, identificēšana un klasificēšana, uzskaites un grāmatvedības principi.	6
Pamatlīdzekļu atzišanas kritēriji, identificēšana, klasificēšana, uzskaites un grāmatvedības principi.	15
Ilgtermiņa finanšu ieguldījumu atzišanas kritēriji,.....	23
uzskaites un grāmatvedības principi.	23
Vingrinājumi un pašpārbaudes jautājumi.....	31
Tēma. Ilgtermiņa ieguldījumu nomātajos pamatlīdzekļos uzskaitē.....	34
Ilgtermiņa ieguldījumu nomātajos pamatlīdzekļos identificēšana, atzišanas kritēriji.	34
Ilgtermiņa ieguldījumu nomātajos pamatlīdzekļos uzskaites principi.....	39
Vingrinājumi un pašpārbaudes jautājumi.....	46
Tēma. Ilgtermiņa ieguldījumu nolietojuma būtība, nolietojuma aprēķināšanas metodes un uzskaites īpatnības.....	47
Nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstīšanas būtība, vērtības norakstīšanas aprēķināšanas metodes un uzskaites īpatnības.	47
Pamatlīdzekļu nolietojuma būtība, nolietojuma aprēķināšanas metodes un uzskaites īpatnības.	53
Vingrinājumi un pašpārbaudes jautājumi.....	63
Moduļa noslēguma darbs.....	64
NOBEIGUMS	72
IZMANTOJAMĀS LITERATŪRAS SARAKSTS	73
Pielikumi.....	74

ANOTĀCIJA

Metodiskais materiāls paredzēts moduļa “Ilgtermiņa ieguldījumu uzskaitē” 96 stundām.

Metodisko materiālu veido trīs tēmas un astoņas apakštēmas.

Pirmajā tēmā ir informācija par nemateriālo ieguldījumu, pamatlīdzekļu un ilgtermiņa finanšu ieguldījumu uzskaites un grāmatvedības principiem.

Otrā tēma ir veltīta ilgtermiņa ieguldījumu nomātajos pamatlīdzekļos uzskaitē nomnieka un iznomātāja grāmatvedībā.

Trešā tēma ir praktiska un tajā sniegta informācija un piemēri par nemateriālo ieguldījumu norakstītās daļas un pamatlīdzekļu nolietojuma aprēķināšanu un nepieciešamās dokumentācijas sagatavošanu.

Metodikā ievietotas deviņas tabulas ar grāmatojumu piemēriem un divpadsmit praktiskā darba uzdevumi.

IEVADS

Pirmais grāmatvedības apraksts, ieskaitot divkāršā ieraksta sistēmu, bija 1494. gadā izdots itāļu matemātiķa Luka Pačioli "Traktāts par rēķiniem un ierakstiem". Grāmatvedība ir nozīmīgs uzņēmumu vadīšanas līdzeklis. Ar tās palīdzību tiek iegūta informācija par katra uzņēmuma saimniecisko un komercdarbību, par uzņēmējdarbībā izmantotiem mantiskiem un naudas līdzekļiem, to īpašniekiem.

Izglītojamiem ir būtiski apgūt gan zināšanas, gan praktiskās iemaņas un prasmes, lai būtu konkurētspējīgi speciālisti un sagatavoti, atbilstoši darba tirgum prasībām.

Mācību metodisks materiāls izstrādāts moduļa "Ilgtermiņa ieguldījumu uzskaitē" apgūšanai un izmantojams tehnikuma audzēkņiem, kuri apgūst grāmatveža profesiju un kuriem ir priekšzināšanas grāmatvedības pamatos, kā arī citiem interesentiem.

Struktūra veidota, pamatojoties uz teorētiskajiem jautājumiem un praktisko iemaņu apgūšanu un kontroli. Katrai tēmai ir izstrādāti dažādi vingrinājumi, pašpārbaudes uzdevumi un praktiskā darba uzdevumi. Lai nodrošinātu atgriezenisko saiti un izglītojamie varētu sekot savai individuālajai izaugsmei un novērtēt sasniedzamo rezultātu, ir izveidoti snieguma līmeņu apraksti.

Pašpārbaudes un praktiskā darba uzdevumi veidoti, izmantojot dažādas interaktīvās metodiskās pieejas: tests, praktiskas grāmatvedības situācijas, arī būtiskāko grāmatvedības veidlapu aizpildīšana, izmantojot veidlapas un datorgrāmatvedības programmu "Jumis". Šādu metožu pielietošana ļauj nodrošināt kompetenču pieeju mācību moduļa apgūšanai.

Materiālā iekļautā teorija un testi ir ievietoti tehnikuma e-vidē un pieejami izglītojamajiem.

Moduļa apjoms stundās	96 stundas
Moduļa mērķis	Sekmēt izglītojamā spējas uzskaitīt ilgtermiņa ieguldījums, klasificējot pēc būtības un atzīšanas kritērijiem.
Moduļa uzdevumi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificēt un klasificēt pēc būtības nemateriālos aktīvus, pamatlīdzekļus un ilgtermiņa finanšu ieguldījumus. 2. Klasificēt pamatlīdzekļus pēc to uzskaites kategorijām. 3. Identificēt ilgtermiņa ieguldījumus nomātajos pamatlīdzekļos. 4. Sagatavot ilgtermiņa ieguldījumu uzskaites dokumentāciju atbilstoši normatīvo aktu prasībām. 5. Sagatavot pamatlīdzekļu nolietojuma aprēķinu.
Sasniedzamais rezultāts	Spēj identificēt un klasificēt pēc būtības nemateriālos ieguldījumus, pamatlīdzekļus un ilgtermiņa finanšu ieguldījumus.
Zināšanas	Zina nemateriālo ieguldījumu, pamatlīdzekļu un ilgtermiņa finanšu ieguldījumu uzskaites un grāmatvedības principus.
Prasmes	Izprot nemateriālo ieguldījumu, pamatlīdzekļu un ilgtermiņa finanšu ieguldījumus atzīšanas kritēriju nozīmīgumu.

Tēma. Nemateriālo ieguldījumu, pamatlīdzekļu un ilgtermiņa finanšu ieguldījumu uzskaitē.

Apgūstamie termini – nemateriālie ieguldījumi, attīstības izmaksas, koncesija, patents, licence, preču zīme, nemateriālā vērtība, pamatlīdzekļi, noma, līzings, finanšu ieguldījumi, vērtspapīri, meitas uzņēmums, mātes uzņēmums, asociētais uzņēmums, koncerns, akcija, aizdevums, procenti, pašizmaksa.

Izmantojamās mācību metodes un paņēmieni – prezentācija, avotu analīze, diskusija, grupu darbs, praktiskais darbs, vingrināšanās, IT rīki.

Starppriekšmetu saikne – matemātika, latviešu valoda, informācijas un komunikāciju tehnoloģijas, sociālās un pilsoniskās prasmes, grāmatvedības pamati.

Atgriezeniskā saite. Snieguma līmeņu apraksts.

1.līmenis Iesācējs	2.līmenis Attīstītājs	3.līmenis Praktizētājs	4.līmenis Eksperts
Nosauc nemateriālo ieguldījumu, pamatlīdzekļu un ilgtermiņa finanšu ieguldījumu īpašības.	Nosauc un apraksta kopīgo un atšķirīgo starp nemateriālajiem ieguldījumiem, pamatlīdzekļiem un ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem.	Grupē pēc dotajām pazīmēm ilgtermiņa ieguldījumu objektus, atbilstoši kontu plānam.	Klasificē, veido sakarības starp ilgtermiņa ieguldījumu apakšgrupām pēc būtības.

Nemateriālo ieguldījumu atzīšanas kritēriji, identificēšana un klasificēšana, uzskaites un grāmatvedības principi.

Apakštēmas apjoms	Teorija - 4 stundas Praktiskās mācības - 8 stundas
Sasniedzamais rezultāts	- Zina nemateriālo ieguldījumu uzskaites un grāmatvedības principus; - Izprot nemateriālo ieguldījumu atzīšanas kritēriju nozīmīgumu; - Spēj identificēt un klasificēt pēc būtības nemateriālos ieguldījumus; - Analizē atbilstošos normatīvos aktus.

Nemateriālie ieguldījumi ir par samaksu iegādātas vērtības, kurām nav materiālas formas. **Uzņēmuma attīstības izmaksas.** Kontā 1110 uzskaita izmaksas, kas saistītas ar jaunu izstrādājumu vai jaunu tehnoloģiju ieviešanas procesu, kvalitātes uzlabošanu vai tehnoloģiskā procesa pilnveidošanu. Tās ilglaicīgi ietekmē uzņēmuma darbību, tāpēc izmaksas uzkrāj atsbilstošā bilances kontā līdz projekta realizācijas beigām.

Pēc tam uzkrātās izmaksas pakāpeniski vairāku gadu garumā iekļauj saimnieciskās darbības izmaksas ar operāciju kontu starpniecību.

Ja uzņēmumā tiek realizēti vairāki projekti, tad atsevišķi katram projektam iekārto analītisko uzskaiti. Izmaksas veido šajā procesā iesaistīto darbinieku darba samaksa kopā ar sociālajiem maksājumiem, izdevumi materiālu, izejvielu iegādei, saņemto darbu un pakalpojumu apmaksai un citi izdevumi. Parasti nelielos uzņēmumos šādas izmaksas neveidojas. Pētniecības izmaksas nedrīkst uzkrāt, tās noraksta izmaksās periodā, kurā tās radušās.

1.tabula. Grāmatojumi pētniecības un uzņēmuma attīstības izmaksu uzskaitē

	D	K
Saņemts rēķins apmaksai par zinātniski pētnieciskiem darbiem	1110	5540
No norēķinu konta bankā samaksāts par zinātniski pētnieciskiem darbiem	5540	2620
Izlietoti materiāli pētnieciskiem darbiem:		
a) Ja uzņēmums krājumu uzskaitē lieto nepārtrauktās ievērošanas metodes;	1110	2110
b) Ja uzņēmums krājumu uzskaitē lieto periodiskās inventarizācijas metodes	1110	7110
Aprēķināta darba alga pētniecības darbos nodarbinātajiem	1110	5610
Aprēķinātas darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas no pētniecības darbos nodarbināto algas 23,59%	1110	5723

Koncesija ir līgums, ar kuru valsts vai pašvaldība nodod juridiskai personai tai piederošās tiesības uz dabas bagātībām vai kādu saimniecisku objektu.

Patents ir dokuments, kas apliecina izgudrotāja tiesības uz izgudrojumu. Vairāk informācijas <https://www.lrpv.gov.lv/>

Licence ir atļauja izmantot kādu izgudrojumu vai darbu, kuru aizsargā autortiesības, kā arī atļauja uzsākt kādu uzņēmējdarbības veidu.

Preču zīme ir Patentu valdē reģistrēts apzīmējums precei vai pakalpojumam, kas to atšķir no citām precēm vai pakalpojumiem.

Ilgtermiņa ieguldījumu sastāvā uzskaita tikai tādas tiesības, kuras iegūtas par samaksu un kuru izmantošanas laiks pārsniedz vienu gadu.

Kontā 1120 “Citi nemateriālie ieguldījumi” uzskaita iepriekšējos bilances posteņos neminētos nemateriālos ieguldījumus.

2.tabula. Grāmatojumi koncesiju, patentu, licenču un preču, pakalpojumu zīmju uzskaitē

	D	K
No norēķinu konta bankā samaksāts par licenci, kuras darbības laiks uzņēmumā ir ilgāks par gadu	1120 2410	2620
No kases samaksāts par patentu, tirdzniecības zīmi, kuru darbības laiks uzņēmumā ir ilgāks par vienu gadu	1120 2410	2610
Norakstīta daļa nemateriālās ieguldījuma vērtības	7410	1190
Norakstīts nemateriālais ieguldījums pilnīgi	1190	1110/1120
No norēķinu konta bankā samaksāts par patentu, kura darbības laiks uzņēmumā ir ilgāks par vienu gadu	1120 2410	2620
Uzņēmums paliek parādā par licenci, kuras darbības ilgums uzņēmumā ir viens gads	2410	5540
Uzņēmums noraksta licences vērtību, sastādot mēneša vai ceturkšņa pārskatu:		
a) Iepriekšējā gadā;	7550	2410
b) Nākamajā gadā	7810	
Nopirkta par skaidru naudu vienreizēja licence (iebraukšanai speciālā režīma zonā u.c.)	7550	2610

Uzņēmuma nemateriālā vērtība veidojas, pērkot uzņēmumu vai tā daļu, kā arī privatizējot valsts vai pašvaldību īpašumu. Tā paredz iespēju saņemt papildus peļņu izdevīga ģeogrāfiskā stāvokļa, monopolstāvokļa, ražojumu labās kvalitātes, popularitātes un citu iemeslu dēļ.

Nemateriālo vērtību veido starpība starp uzņēmuma iegādes izmaksām un tā tīrajiem aktīviem.

Uzņēmuma iegādes izmaksas nosaka, pirkšanas cenai pieskaitot ar iegādi tieši saistītos izdevumus (juristu, vērtētāju u.c. pakalpojumi).

Pirkšanas cena ir naudā vai tā ekvivalentos (piemēram, vērtspapīros) samaksātā summa.

Tīros aktīvus aprēķina pēc bilances datiem uzņēmuma pārņemšanas datumā – no uzņēmuma līdzekļiem (aktīviem) atņemot saistības.

Pircējs grāmatojumus izdara, pamatojoties uz pirkuma līgumu un tam pievienotiem inventarizācijas sarakstiem, kuros norādīta pārņemtā manta, nauda un parādi.

Pārņemto mantu, naudu un debitoru parādus grāmato aktīva kontu debetā, saistības – pasīva kontu kredītā. Nemateriālo vērtību grāmato aktīva konta «*uzņēmuma nemateriālā vērtība*» debetā un atspoguļo bilances aktīvā.

Nemateriālā vērtība faktiski ir maksa par uzņēmuma labo slavu, reputāciju vai konkurētspēju, kurai pateicoties jaunais īpašnieks cer gūt peļņu un atpelnīt nemateriālajā vērtībā ieguldītos līdzekļus.

Uzņēmuma nemateriālā vērtība ir maksājums, kas izdarīts sakarā ar paredzamiem nākotnes ieņēmumiem, tādēļ to izmaksās noraksta vairākos gados, kuru laikā īpašnieks cer atpelnīt ieguldītos līdzekļus (norakstīšanas periodu nosaka vadītājs).

Nemateriālās vērtības atlikums ir regulāri jāpārbauda. Ja konstatēts, ka uzņēmuma ienākumi no tā iegādes brīža ir samazinājušies un nākotnē nedos paredzamos ieņēmumus, tad atlikumu noraksta pamatdarbības izmaksās periodā, kurā tas konstatēts.

Ja uzņēmuma pirkšanas cena ir zemāka par tā tīrajiem aktīviem, veidojas negatīva nemateriālā vērtība, tātad tīrie aktīvi ir iegādāti ar atlaidi.

Grāmatojot šādu pirkumu, par atlaides lielumu pircēja grāmatvedībā samazina aktīvu (līdzekļu) vērtību. Ja tas nav iespējams, negatīvo nemateriālo vērtību grāmato konta «*nākamo periodu ieņēmumi*» kredītā.

Nākamo periodu ieņēmumus pakāpeniski noraksta pamatdarbības ieņēmumos uzņēmuma vadības apstiprinātā periodā.

3.tabula. Grāmatojumi nemateriālās vērtības uzskaitē

	D	K
No norēķinu konta bankā samaksāts par uzņēmuma nemateriālo vērtību	1130	2620
Norakstīta daļa nemateriālās vērtības, atbilstoši darbības ilgumam uzņēmumā	7410	1190
Avansa maksājums par nemateriālajiem ieguldījumiem	1180	2620
Nemateriālo ieguldījumu objekta galīga norakstīšana	1190	1110; 1120; 1130

Kontā 1180 “Avansa maksājumi par nemateriālajiem ieguldījumiem” uzskaita visus samaksātos avansus par nemateriālajiem ieguldījumiem, piemēram, avansa maksājumus preču zīmes vai datorprogrammas iegādei. Pēc objekta saņemšanas to pārgrāmato uz atbilstošo ilgtermiņa nemateriālo ieguldījumu kontu.

Konts 1190 “Ilgtermiņa nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstīšana un uzskaitē”.

Grāmatvedībā uzskaita tikai par samaksu iegūtas vai līdzdalības kārtībā saņemtas un ar attiecīgiem dokumentiem apstiprinātas nemateriālas vērtības.

Aizliegts uzskaitīt neinventarizējamu intelektuālo īpašumu, t.i., atsevišķu darbinieku zināšanas un pieredzi.

Sākotnējo vērtību veido summas, kuras iztērētas to iegādei. Objekts tiek ņemts uzskaitē, ieģrāmatojot tā sākotnējo vērtību attiecīgā bilances aktīva konta debetā.

Par nemateriālo ieguldījumu iegādes dienu uzskata dienu, kad stājas spēkā pirkuma līgums vai tiek parakstīts pieņemšanas – nodošanas akts.

Nemateriālos ieguldījumus bilancē atspoguļo atlikušajā vērtībā, kuru aprēķina, no sākotnējās vērtības atņemot līdz bilances datumam izmaksās norakstīto summu.

Ilgtermiņa nemateriālo ieguldījumu uzskaitē iekārto sintētiskos kontus, kuri atbilst bilances posteņiem. Ja nepieciešams, izveido detalizētāku kontu struktūru, atverot analītiskos kontus. Analītisko uzskaiti veic, kārtojot *Nemateriālo ieguldījumu uzskaites reģistru*.

Katram objektam atsevišķi iekārto *Nemateriālā ieguldījuma uzskaites karti* (skatīt Pielikumu Nr.1), kurā norāda objekta nosaukumu, iegādes datumu, sākotnējo vērtību, atspoguļo pakāpenisku tā vērtības pārvešanu uz saimnieciskās darbības izmaksām, atlikušo vērtību un citas ziņas pēc vajadzības.

4.tabula. Nemateriālo ieguldījumu uzskaites kontu korespondence

<p>Objekta iegāde</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pērkot 2. Maiņas darījumā 3. Pērkot uz pēcapmaksu 4. Veidojot pakāpeniski 	<p>Nemateriālie ieguldījumi (bilances aktīvie konti)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Naudas līdzekļi 2. Citi līdzekļi 3. Kreditori 4. <p>1.variants Saimnieciskās darbības izmaksas 2.variants materiāli, norēķini par darba samaksu un sociālajiem maksājumiem u.tml.</p>
<p>Vērtības norakstīšana izmaksās</p>	<p>Nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstīšana (operāciju konti - izmaksas) 7410</p>	<p>Nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstītā daļa 1190 (bilances regulējošie konti)</p>
<p>Objekta norakstīšana</p>	<p>Nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstītā daļa (bilances regulējošie konti), vērtības norakstīto daļu grāmato uz izmaksām (operāciju konti)</p>	<p>Nemateriālie ieguldījumi (bilances aktīvie konti)</p>

Praktiskā darba uzdevums

Tēma: Nemateriālo ieguldījumu atzīšanas kritēriji, to identificēšana.

Darba apjoms: 4 stundas

Darba mērķis: Iepazīties ar nemateriālo ieguldījumu atzīšanas kritērijiem, izmantojot reglamentējošos normatīvos aktus.

Darba uzdevumi:

1. Izlasīt šādus materiālus un iekopēt pantus, kas attiecināmi uz nemateriālajiem ieguldījumiem:
 - 1) Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums;
 - 2) MK noteikumiem Nr.775 “Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu piemērošanas noteikumi”;
 - 3) 38.starptautiskais grāmatvedības standarts “Nemateriālie aktīvi”.
2. Sagatavot apskatu par tēmu jeb ziņojumu uzņēmuma vadībai brīvā formā, iekļaujot atbildes uz sekojošiem jautājumiem: (atbildes rakstīt saviem vārdiem, nevis kopēt no likuma vai citiem materiāliem):
 - 1) Nosauc piecus nemateriālo ieguldījumu veidus? Paskaidro? (5p.)
 - 2) Kādi ir nemateriālo ieguldījumu atzīšanas kritēriji? Nosauc? (2p.)
 - 3) Kas ir uzņēmuma nemateriālā vērtība? Kā tā veidojas? (2p.)
 - 4) Kāda ir nemateriālo ieguldījumu uzskaites dokumentācija? Nosauc? (2p.)
 - 5) Uzraksti vismaz trīs grāmatojumus konkrēti izvēlēta nemateriālā ieguldījuma uzskaitē! (6p.)
 - 6) Uzraksti savus norādījumus, kas uzņēmuma vadītājam būtu jāņem vērā, iegādājoties nemateriālo ieguldījumus? Kāpēc tie vispār uzņēmumā ir nepieciešami? (2p.)
3. Atbildes var sagatavot jebkādā formā - veidot prezentācijas formā, rakstīt tekstastrādes lietotnē. Maksimālais darba apjoms 5 lapas. Sagatavoto datni ievietot e-vidē līdz noteiktajam datumam (1p).

Darba vērtēšana: maksimāli iegūstamo punktu skaits – 20 punkti.

Vērtēšanas tabula									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ni	ni	ni	ni	l	i	i	i	i	l
0%	15%	30%	45%	60%	68%	76%	84%	92%	97%
Iegūtie punkti praktiskajā darbā									
0.00	3.00	6.00	9.00	12.00	13.60	15.20	16.80	18.40	19.40

Praktiskā darba uzdevums

Tēma: Nemateriālo ieguldījumu klasificēšana.

Darba apjoms: 4 stundas

Darba mērķis: Klasificēt identificētos nemateriālos ieguldījumus un raksturot to atzīšanas kritērijus.

Darba uzdevumi:

Uzdevums (8 punkti)

Izvēlies, kas no zemāk minētā būtu atzīstams par nemateriālo ieguldījumu? Paskaidro?

datora operētājsistēma, klientu saraksti, darbības uzsākšanas izmaksas, uzņēmuma mājaslapa, zīmols jaunam produktam, investīcijas radniecīgā uzņēmumā, akcijas, kas paredzētas pārdošanai, biroja iekārtas un mēbeles, līgums ar pašvaldību par tiesībām izmantot derīgos izrakteņus, saņemtās zvejas licences, pētniecisko darbu izmaksas, patents uz jaunu izgudrojumu, automašīnā iebūvēta GPS sistēma, autortiesības par publikāciju.

Uzdevums (3 punkti)

Izvēlies, kuras no zemāk minētajām izmaksām ir iekļaujamas nemateriālā ieguldījuma izmaksu vērtībā?

- Profesionālo pakalpojumu izmaksas, kas tiešā veidā radušās no aktīva sagatavošanas tā paredzētajai lietošanai
- Izmaksas, kas radušās laikā, kad ekspluatācijā nodots nemateriālais ieguldījums tiem, pārvietots starp iestādes struktūrvienībām un jāgatavo lietošanai citā vietā
- Izdevumi, kas saistīti ar sistēmu vai procesu alternatīvu meklējumiem
- Piegādes izmaksas
- Reklāmas izmaksas
- Administrācijas izmaksas
- Pārbaudes izmaksas, lai noteiktu, vai nemateriālais ieguldījums darbojas korekti

Uzdevums (3 punkti)

Uzņēmums 2021. gada 25. martā iegādājās grāmatvedības datorprogrammu par EUR 1000, samaksājot no norēķinu konta. Grāmatvedības programma nodota ekspluatācijā 2021. gada 25. martā un ar uzņēmuma vadītāja rakstisku rīkojumu noteikts tās lietošanas laiks – 2 gadi. Noteikt un izvērtēt saimnieciskā darījuma saturu un iegrāmatot finanšu uzskaitē 2021. gadā programmas

norakstīšanu! Kādā vērtībā un kādā bilances postenī būs jāatspoguļo šis darījums, sastādot bilanci uz 2021. gada 31. decembri!

Uzdevums (3 punkti)

Uzņēmējs nopērk uzņēmumu par 50 000 EUR + PVN 21%. Uzņēmuma bilance ir :

- tehnoloģiskās iekārtas 20 000 EUR;
- ēka 15 000 EUR;
- izejvielas 10 000 EUR;
- meitas uzņēmuma akcijas 6000 EUR.

Aprēķināt uzņēmuma nemateriālo vērtību un iegrāmatot iegādāto uzņēmumu!

Uzdevums (3 punkti)

Gadā, kas noslēdzās 2020. gada 31. augustā, uzņēmumam "Z Co" bija radušās šādas izmaksas:

- 1) 20 000 EUR algām tirgus izpētes personālam, kam dots uzdevums noskaidrot vadītāju viedokļus par iecerēto jauno automašīnu;
- 2) 100 000 EUR jaunās automašīnas detaļu ražošanas iekārtas iegādei; tās lēstais lietderīgās lietošanas laiks ir 10 gadi. Jaunās automašīnas pārdošanu paredzēts uzsākt 2021. gadā.
- 3) 25 000 EUR prototipa ražošanas materiāliem;
- 4) 50 000 EUR ar izstrādi un ražošanu saistīto darbinieku algām.

Paskaidrot kādā veidā finanšu pārskatos jāuzrāda katrs no minētajiem posteņiem par gadu, kurš noslēdzās 2020. gada 31. augustā?

Darba vērtēšana: maksimāli iegūstamo punktu skaits – 20 punkti.

Vērtēšanas tabula									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ni	ni	ni	ni	i	i	i	i	i	i
0%	15%	30%	45%	60%	68%	76%	84%	92%	97%
Iegūtie punkti praktiskajā darbā									
0.00	3.00	6.00	9.00	12.00	13.60	15.20	16.80	18.40	19.40

Pamatlīdzekļu atzīšanas kritēriji, identificēšana, klasificēšana, uzskaites un grāmatvedības principi.

Apakštēmas apjoms	Teorija - 4 stundas Praktiskās mācības - 6 stundas
Sasniedzamais rezultāts	- Zina pamatlīdzekļu uzskaites un grāmatvedības principus; - Izprot pamatlīdzekļu atzīšanas kritēriju nozīmīgumu; - Spēj identificēt un klasificēt pēc pamatlīdzekļus; - Analizē atbilstošos normatīvos aktus.

Pamatlīdzekļi (PL) ir uzņēmuma materiālie ilgtermiņa ieguldījumi, kurus uzņēmums tur, lai izmantotu preču ražošanai, pakalpojumu sniegšanai, iznomāšanai citiem vai administratīviem mērķiem, un kurus **paredzēts lietot ilgāk par vienu pārskata periodu (gadu)**.

Pamatlīdzekļi nav paredzēti pārdošanai. Uzņēmumiem ir atļauts noteikt tos priekšmetus, kurus ieskaitīt pamatlīdzekļu sastāvā un kurus uzskaitīt kā ātri nolietojamos vai mazvērtīgos priekšmetus. Ātri nolietojamos priekšmetos ieskaita arī tādu aprīkojumu un ierīces, kas izveidoti tikai viena konkrēta pasūtījuma izpildei un pēc šā pasūtījuma izpildīšanas turpmākā ražošanā vairs nav lietojami.

Pamatlīdzekļiem uzskaita:

- Sākotnējā vērtība;
- Pārskatperiodo ielietojums;
- Uzrāto ielietojumu;
- Atlikušo vērtību.

Sākotnējā vērtībā jāiekļauj:

- Transporta izdevumi, uzstādīšanas, izmēģinājuma izdevumi, ekspluatācijas vietas sagatavošanas un aprīkošanas izdevumi (pamata būve, nožogojumu ierīkošana u.tml.);
- Objekta piegādāšanas un tā saņemšanas izdevumi;
- Speciālistu (arhitektu, inženieru u.tml.) algas un sociālās apdrošināšanas izmaksas, ja šo speciālistu darbs tiešā veidā bijis saistīts ar izveidojamo objektu.

Pamatlīdzekļa sākotnējā vērtībā nav atļauts iekļaut šādas izmaksas:

- ar jaunas struktūrvienības izveidi saistītās plānošanas un pētniecības darbu izmaksas;
- jauna produkcijas vai pakalpojuma veida ieviešanas (arī reklāmas) izmaksas;
- izmaksas, kas saistītas ar jauna pamatdarbības veida vai ģeogrāfiskā tirgus apgūšanu (arī darbinieku apmācības izmaksas);

- Saimnieciskajā darbībā neizmantojamie.

Pamatlīdzekļi uzņēmumā tiek saņemti no dažādiem avotiem:

- Iekšējais pārtipitāā;
- Iekāds;
- Dāvājumi;
- Jauktā objektā ieviešošo rēķinā rēķinā;
- Kom (ir izpiramti sībām);
- Līzings.

Objektu apskati, novērtēšanu un iegrāmatošanu izdara ar uzņēmuma vadītāja rīkojumu apstiprināta komisija, tiek noteikts arī pamatlīdzekļa izmantošanas laiks.

Analītiskā uzskaitē parasti tiek iekārtota kartītēs. Kartīti aizpilda katram pamatlīdzeklim.

Par visiem viena sintētiskā konta analītiskajiem kontiem ik mēnesi ir jā sastāda analītisko kontu apgrozījuma pārskats un tas jā salīdzina ar sintētiskā konta atlikumu un apgrozījumiem.

Uz attaisnojuma dokumentu un reģistru pamata uzņēmumā jā iekārto pamatlīdzekļu kustības pārskats un nolietojuma aprēķins.

Pamatlīdzekļu atlikušo vērtību samazina:

- Aprēķinot nolietojumu;
- Pārceņojot, ja būtiski samazinās objekta tirgus vērtība.

Pamatlīdzekļu vērtību palielina:

- P ir izmāsam objektā pārtipitāā rēķinā rēķinā v ir rēķinā;
- Pārceņojot, ja būtiski palielinās objekta tirgus vērtība.

5.tabula. Pamatlīdzekļu grāmatošana

	D	K
Nopirkts pamatlīdzeklis, samaksājot no norēķinu konta bankā (uzņēmums nav PVN maksātājs)	1210; 1220; 1230	2620
Nopirkts pamatlīdzeklis, samaksājot no norēķinu konta bankā (uzņēmums ir PVN maksātājs)	1210; 1220; 1230 5721	2620
Uzņēmums paliek parādā par pamatlīdzekli (uzņēmums nav PVN maksātājs)	1210; 1220; 1230 5310	5310 2620
Parāds apmaksāts no norēķinu konta bankā		
Uzņēmums paliek parādā par pamatlīdzekli (uzņēmums ir PVN maksātājs)	1210; 1220; 1230 5721	5310 2620
Parāds apmaksāts no norēķinu konta bankā	5310	

Dibinot uzņēmumu, kāds no dalībniekiem iegulda uzņēmuma pamatkapitālā pamatlīdzekļi	1210; 1220; 1230	3110
Uzņēmuma dibināšanas brīdī kāds no dalībniekiem paliek parādā ieguldījumu uzņēmuma kapitālā Gada laikā dalībnieks kapitālā iegulda pamatlīdzekļi	2360 1210; 1220; 1230	3110 2360
Saņemti pamatlīdzekļi bez atlīdzības	1210; 1220; 1230	3360

Praktiskā darba uzdevums

Tēma: Pamatlīdzekļu identificēšana, klasificēšana un uzskaitē.

Darba apjoms: 6 stundas

Darba mērķis: Klasificēt identificētos pamatlīdzekļus un raksturot to atzišanas kritērijus un veikt to uzskaiti grāmatvedības kontos.

Darba uzdevumi:

1. Izlasīt šādus materiālus:

- «Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu» likuma 1. panta 17.punkts, 13. panta 6.punkts, 16. panta 1.punkts, 23. pants, 52. panta 7.punkts;
- MK noteikumu Nr.775 “Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma piemērošanas noteikumu” 5.sadaļu *Pamatlīdzekļu grāmatvedības uzskaites un novērtēšanas metodes un kārtība, kādā finanšu pārskatā norāda ar tiem saistītās izmaksas, un vērtības izmaiņas.*

2. Pēc izlasīšanas iegūto informāciju apkopot, sagatavojot ziņojumu par:

- nemateriālo ieguldījumu atzišanas kritērijiem, to uzskaites un grāmatvedības principiem (5p.)
- pamatlīdzekļu atzišanas kritērijiem, to uzskaites un grāmatvedības principiem (5p.)

3. Uzraksti vismaz trīs grāmatojumus konkrēti izvēlēta pamatlīdzekļa uzskaitē! (6p.)

4. Uzraksti savus norādījumus, kas uzņēmuma vadītājam būtu jāņem vērā, iegādājoties pamatlīdzekļus? Kāpēc tie vispār uzņēmumā ir nepieciešami? (3p.)

5. Atbildes rakstīt saviem vārdiem, nevis kopēt no normatīvajiem aktiem vai materiāliem

Atbildes var sagatavot jebkādā formā. Piemēram, veidot prezentācijas formā, rakstīt tekstapstrādes lietotnē. Maksimālais darba apjoms 5 lapas. Sagatavoto datni ievietot e-vidē līdz noteiktajam datumam (1p).

Darba vērtēšana: maksimāli iegūstamo punktu skaits – 20 punkti.

Vērtēšanas tabula									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ni	ni	ni	ni	i	i	i	i	i	i
0%	15%	30%	45%	60%	68%	76%	84%	92%	97%
Iegūtie punkti praktiskajā darbā									
0.00	3.00	6.00	9.00	12.00	13.60	15.20	16.80	18.40	19.40

1.1.Datorprogrammu licenču atpazīšana, legalitātes pārbaude (tiesiskie aspekti) un grāmatošana.

Apakštēmas apjoms	Teorija - 4 stundas Praktiskās mācības - 6 stundas
Sasniedzamais rezultāts	- Zina datorprogrammu licenču uzskaites un grāmatvedības principus; - Spēj atpazīt datorprogrammu licenču legalitāti un veikt to grāmatošanu. - Analizē atbilstošos normatīvos aktus.

Katrā organizācijā lietotajai materiālajai vai nemateriālajai vērtībai ir jābūt uzskaitītai organizācijas grāmatvedībā. Šis noteikums attiecas arī uz datorprogrammu licencēm.

Datorprogrammu aizsardzība izriet no Latvijas Republikas Satversmes 113. pantā noteiktās valsts aizsardzības autortiesību subjektiem, par kādiem uzskatāmi arī datorprogrammu ražotāji.

Latvijas Autortiesību likumā ir paredzēta aizsardzība datorprogrammām kā vienam no autortiesību objektiem. Autortiesību īpašniekiem ir izņēmuma (ekskluzīvas) tiesības savus darbus, tajā skaitā datorprogrammas, gan reproducēt, gan izplatīt, gan iznomāt, izīrēt vai patapināt. Tas nozīmē, ka iegādāties datorprogrammu var tikai un vienīgi pie personas, kurai šādas tiesības ir nodevuši datorprogrammu ražotāji.

Saskaņā ar MK noteikumu Nr.585 Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju 37.punktā noteikto: *grāmatvedības reģistru kārtošanai lieto tikai tādu grāmatvedības datorprogrammu, kuras izmantošanas tiesības saskaņā ar Autortiesību likumu apliecina attiecīga licence vai licences līgums.*

Licences izcelsmi apliecinošais dokuments faktiski ir vienīgais ticamais pierādījums, ka datorprogrammas lietošanas tiesības ir iegūtas legālā veidā, līdz ar to, ja šāds dokuments vairs nav pieejams, organizācijai var iestāties atbilstošas juridiska rakstura negatīvas sekas.

Ikvienai datorprogrammas licencei (izņemot bezmaksas datorprogrammu licences, kuru gadījumā organizācijas uzskaites dokumentācijā ir jā saglabā pati datorprogrammas licence) ir jābūt atbilstoši noformētam iegādes dokumentam, piemēram, kases čekiem vai preču piegādes dokumentiem, kas noformēti atbilstoši turpmāk norādīto grāmatvedības jomu reglamentējošo normatīvo aktu prasībām.

Datorprogrammu licencēm organizācijas grāmatvedības politikā ir jāparedz to izmantošanas ilgums, kas var tikt definēts kā izmantošana uz nenoteiktu laika periodu. Izmantošanas laikam nevajadzētu pārsniegt divdesmit gadus.

Organizācijās visplašāk sastopamais licenču iegādes veids ir lielapjoma licenču līgumi.

Atkarībā no līguma veida pastāv nianse pareizā šādi iegūto licenču atspoguļošanā grāmatvedībā. Šīs licences tiek dēvētas par vārda licencēm (*named licenses*) un tiek izsniegtas konkrētajai organizācijai.

Licences līgums nosaka atļauto maksimālo lietotāju skaitu (atsevišķos gadījumos vienlaicīgo lietotāju skaitu) un citus būtiskus nosacījumus, piemēram, cenu aizsardzību papildus pasūtījumiem noslēgtā līguma ietvaros, garantiju, norēķinu kārtību – priekšapmaksu, dalītais maksājums, abonēšana, īre ar izpirkumu termiņa beigās vai bez tā.

Parasti organizācijai ir ierobežotas tiesības licences līgumu pārdot citai organizācijai, tam ir nepieciešams saņemt ražotāja atļauju. Tomēr licences lietošanas tiesības var tikt nodotas uzņēmumu grupas iekšienē, ja ir saistītie uzņēmumi un viena uzņēmuma īpašumā ir kapitāla daļas otrā uzņēmumā vismaz 50% apmērā.

Vienu legāli iegādātu datorprogrammu drīkst instalēt tikai uz viena datora, ja licencē jeb lietošanas noteikumos nav atļauts izmantot to uz vairākiem datoriem.

- Datorprogrammu drīkst izmantot tikai tā persona, kura to ir iegādājusies. Ja datorprogramma vairs nav nepieciešama, to drīkst pārdot vai atdāvināt, bet tu pats to vairs nedrīkstēsi lietot.
- Legālu datorprogrammu drīkst instalēt uz citai personai piederoša datora tikai tajā gadījumā, ja šai personai pašai ir iegādāta tāda pati legāla datorprogramma, ar visiem pirkumu apliecinājošiem dokumentiem, bet ir pazudis instalācijas datu nesējs.

Iegādājoties datorprogrammu, jā saglabā:

- iegādes dokuments (kases čeks, kvīts, preču pavadzīme-rēķins, maksājuma uzdevums, pirkuma līgums, dāvinājuma līgums, pieņemšanas-nodošanas akts);
- oriģinālais datorprogrammas iepakojums – kaste, instalācijas datu nesējs un iepakojumā esošie dokumenti (lietošanas pamācība, licence, garantijas).

Visu uzskaitīto nepieciešams saglabāt, jo tas ir pierādījums, ka tava lietotā datorprogramma ir legāla.

Praktiskā darba uzdevums

Tēma: Datorprogrammu licenču atpazīšana, legalitāte pārbaude un grāmatošana.

Darba apjoms: 6 stundas

Darba mērķis: Izzināt datorprogrammu licenču veidus, to identificēšanu un uzskaiti nemateriālo ieguldījumu vai pamatlīdzekļu sastāvā.

Darba uzdevumi:

- Izlasīt šādus materiālus un iekopēt pantus, kas attiecināmi uz datorprogrammām un to licencēm:
 - Autortiesību likumu;
 - MK noteikumiem Nr.585 “Noteikumi par grāmatvedības kārtošānu un organizāciju”
- Sagatavot apskatu par tēmu jeb ziņojumu uzņēmuma vadībai brīvā formā, iekļaujot atbildes uz sekojošiem jautājumiem: (atbildes rakstīt saviem vārdiem, nevis kopēt no likuma vai citiem materiāliem):
 - Kādi ir datorprogrammu licenču veidi? Paskaidro? (2p.)
 - Kāda dokumentācija apliecina datorprogrammu licenču iegādi grāmatvedībā? (2p.)
 - Ko nosaka licences līgums? Nosauciet, divus galvenos kritērijus? (2p.)
 - Kādi ir datorprogrammu licenču galvenie noteikumi? (2p.)
 - Kas apliecina datorprogrammas legalitāti? Nosauciet, galvenos kritērijus? (2p.)
 - Kādas datorgrāmatvedības programmas visbiežāk savā darbā izmanto uzņēmumi? Nosauciet, vismaz divas? (2p.)
 - Atrodi un uzraksti vismaz trīs grāmatojumus licenču uzskaitē! (6p.)
 - Iepazīsties ar informāciju par datorprogrammu “Jumis” www.mansjumis.lv un sniedz savu komentāru, izvērtējot plusus un mīnus! (2p.) Ja ir informācija par citām datorgrāmatvedības programmām, varat pievienot savu novērtējumu.
- Atbildes var sagatavot jebkādā formā - veidot prezentācijas formā, rakstīt tekstapstrādes lietotnē. Maksimālais darba apjoms 5 lapas. Sagatavoto datni ievietot e-vidē līdz noteiktajam datumam.

Darba vērtēšana: maksimāli iegūstamo punktu skaits – 20 punkti.

Vērtēšanas tabula									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0%	15%	30%	45%	60%	68%	76%	84%	92%	97%
Iegūtie punkti pārbaudes darbā									
Ni	ni	ni	ni	i	i	i	i	i	i
0	3-6	6-9	9-12	12-14	14-15	15-17	17-18	18-19	19-20

Aizdevums ir darījums, kad viens darījuma partneris aizņem no otra naudu vai materiālas vērtības, vienojoties par atdošanu un arī par procentu maksu. Aizdevums tiek izsniegts, lai no tā izmantošanas saņemtu ienākumus un peļņu.

Procenti ir maksa, ko aizdevējs saņem no aizdevuma ņēmēja par aizdotās naudas vai mantas lietošanu. Procentu lielumu un to maksāšanas termiņus, pusēm vienojoties, nosaka aizdevuma līgumā.

Ilgtermiņa finanšu ieguldījumu uzskaites konti ir aktīva konti, tiem sākuma saldo ir tikai debetā. Palielinājumu grāmato debetā, samazinājumu – kredītā.

Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi sākotnēji jāuzskaita **iegādes pašizmaksā**. Ilgtermiņa finanšu ieguldījumus, kuru vērtība ir daudz lielāka par to iegādes pašizmaksu vai to novērtējumu iepriekšējā gada bilancē, var novērtēt atbilstoši augstākajai vērtībai, ja var pieņemt, ka vērtības paaugstinājums ir ilgstošs.

Ja ieguldījumu iegādājas emitējot vērtspapīrus, iegādes izmaksas ir nevis šo emitēto vērtspapīru nominālvērtība, bet gan to patiesā vērtība, t.i., summa, par kādu šo ieguldījumu var apmainīt darījumā starp labi informētu, ieinteresētu pircēju un labi informētu ieinteresētu pārdevēju, kas nav finansiāli saistīti.

Gada pārskatu likums paredz, ka ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem arī var piemērot vērtības samazināšanu, tos novērtējot, atbilstoši zemākajai vērtībai bilances datumā.

Mātes uzņēmums – uzņēmums, kuram pieder vairāk nekā 50% no cita uzņēmuma pamatkapitāla vai kurš ar līgumu ir sev nodrošinājis kontroli pār citu uzņēmumu (pieder balsu vairākums).

Meitas uzņēmums – uzņēmums, kurā mātes uzņēmumam un/vai mātes uzņēmumam pievienotiem citiem meitas uzņēmumiem pieder vairāk nekā 50% no uzņēmuma pamatkapitāla, vai ar līgumu ir nodrošināta minēto uzņēmumu kontrole pār to (pieder balsu vairākums).

Asociētais (saistītais) uzņēmums ir tāds uzņēmums, kas atrodas cita uzņēmuma būtiskā ietekmē, kura tiek nodrošināta ar ne mazāk par 20%, bet ne vairāk par 50% no akcionāru vai dalībnieku balsstiesībām šajā uzņēmumā.

Koncerns – uzņēmumu grupa, kurā ir vairāki tiesiski patstāvīgi uzņēmumi un kuru, ņemot vērā uzņēmējdarbības mērķus, vada (kontrolē) mātes uzņēmums. Koncernā ietilpst mātes uzņēmums un tā meitas uzņēmumi. Ja vienai vai vairākām fiziskām personām pieder atsevišķi individuālie uzņēmumi, tie neveido koncernu.

Akcija - vērtspapīrs, kas apliecina akcionāra līdzdalību akciju sabiedrības pamatkapitālā un dod tiesības piedalīties sabiedrības pārvaldē un saņemt dividendes.

Pašu akcijas ir uzņēmumu akcijas un daļas, kuras atsavinātas, t.i., atpirktas vai saņemtas kā dāvinājumi no uzņēmuma akcionāriem vai daļu īpašniekiem.

Aizdevumi uzņēmuma līdzīpašniekiem un vadībai – ilgtermiņa aizdevumi sava uzņēmuma īpašniekiem un vadībai.

Aizdevumi meitas uzņēmumiem, aizdevumi saistītajiem uzņēmumiem, pārējie aizdevumi, kā arī aizdevumi uzņēmuma dalībniekiem un valdei ir jāuzskaita analītiski par katru aizdevuma ņēmēju un par katru aizdevumu.

Vērtspapīru analītiskā uzskaitē jābūt ziņām par katru vērtspapīru veidu, par katru vērtspapīru emitentu, par vērtspapīru nominālu un to iegādes vērtību, par vērtspapīru pārvērtējumu biržas kursa svārstību rezultātā.

Uzskaitē vienmēr nošķir visus darījumus ar radniecīgajiem un asociētajiem uzņēmumiem, kā arī uzņēmuma īpašniekiem un vadību. Finanšu pārskatā tos atspoguļo atsevišķi, lai grāmatvedības informācijas lietotāji gūtu patiesāku priekšstatu par uzņēmuma līdzekļu izlietojumu un varētu spriest par ieguldījumu efektivitāti.

Ja ir paredzēts gada laikā pārdot finanšu ieguldījumu, kas uzskaitīts ilgtermiņa ieguldījumos, to pārgrāmato par īstermiņa finanšu ieguldījumu.

Ilgtermiņa finanšu ieguldījumu inventarizāciju veic vismaz vienu reizi gadā pirms gada pārskata sagatavošanas.

Par inventarizāciju atbild uzņēmuma vadītājs, kurš ar rakstisku rīkojumu nozīmē inventarizācijas komisiju. Materiāli atbildīgā persona nevar būt inventarizācijas komisijas loceklis.

Inventarizējot ilgtermiņa finanšu ieguldījumus, jāpārbauda to dokumentālais iegādes pamats un iegādes izmaksas. Ja uz inventarizācijas brīdi nav saņemti dokumenti, kas apstiprina attiecīgās īpašuma tiesības (akcijas, obligācijas, apliecība par veiktajiem noguldījumiem u.c.), izveido atsevišķu inventarizācijas sarakstu, kurā uzrāda attiecīgas summas un iemeslus. Ja vērtspapīri glabājas bankā, inventarizācijas sarakstā norāda bankas iestādes apliecības numuru, datumu, vērtspapīru vērtību. Vērtspapīru faktiskais atlikums jāsalīdzina ar grāmatvedības datiem.

Vērtspapīru un līdzdalības kapitālā novērtējumu pārbauda, pamatojoties uz vērtspapīru biržas tirgus kursu un tās akciju vai obligāciju novērtējumu.

Ilgtermiņa finanšu ieguldījumu inventarizācijas rezultātus noformē inventarizācijas sarakstos pēc ieguldījumu veidiem.

Vērtspapīru un līdzdalības kapitālu inventarizācijas sarakstos atsevišķi jāuzrāda līdzdalība meitas uzņēmumu kapitālā, pašu akcijas un daļas, pārējie vērtspapīri un līdzdalība kapitālos:

- meitas, asociēto vai citu uzņēmumu nosaukumi, adreses, līdzdalības akciju un daļu skaits, akciju numuri, to nominālvērtība katram veidam (parastās, priekšrocību un p[riekšrocības]), [ops[mm[[ip[tsv[rs m[it[s v[ī [so[ciēto [zņēm[m[[pitā[ā;

- uzņēmuma pašu akciju vai daļu kopsumma, kopsummas īpatsvars uzņēmuma kapitālā. Šāda informācija jāuzrāda atsevišķi tām akcijām un daļām, kas iegūtas īpašumā, un tām, kas iegūtas kā ķīla.
- Ilgtermiņa aizdevumus inventarizē, parādniekiem nosūtot salīdzināšanas aktus, ar kuriem saskaņo parādu summas.

6.tabula. Ilgtermiņa finanšu ieguldījumu grāmatošana

	D	K
Nopirkti citu uzņēmumu vērtspapīri, samaksājot no norēķinu konta bankā:		
a) Meitas uzņēmuma vērtspapīri	1310	2620
b) Saistīta uzņēmuma vērtspapīri	1330	2620
Uzņēmuma paliek parādā par citu uzņēmumu vērtspapīriem:		
a) Meitas uzņēmuma vērtspapīriem	1310	5510
b) Saistīta uzņēmuma vērtspapīriem	1330	5520
Ilgtermiņa vērtspapīri pārvērtēti pēc zemākā kursa:		
a) Meitas uzņēmuma vērtspapīri	3130 vai 8410	1310
b) Saistīta uzņēmuma vērtspapīri	3130 vai 8410	1330
c) Pārējie vērtspapīri	3130 vai 8410	1350
Ilgtermiņa vērtspapīri pārvērtēti pēc augstākā kursa:		
a) Meitas uzņēmuma vērtspapīri	1310	3130
b) Saistīta uzņēmuma vērtspapīri	1330	3130
c) Pārējie vērtspapīri	1350	3130
Pārdoti vērtspapīri, pieaugot vērtspapīru kursam:		
a) Norakstīti vērtspapīri pēc uzskaites cenas	2620	1350
b) Iegrāmatota starpība pēc augstāka kursa	2620	8110 vai 6510
Aizdota nauda juridiskai personai:		
a) Meitas uzņēmumam	1320	2620
b) Saistīta uzņēmumam	1340	2620
c) Citiem uzņēmumiem	1360	2620
Aprēķināti procenti par aizdevumiem:		
a) Meitas uzņēmumam	2330	8110

b) Saistīta uzņēmumam	2340	8110
c) Citiem uzņēmumiem	2350	8110
Saņemti procenti no:		
a) Meitas uzņēmuma	2620	2330
b) Saistīta uzņēmuma	2620	2340
c) Cita uzņēmuma	2620	2350
Iegrāmatots ilgtermiņa aizdevums uzņēmuma dalībniekiem vai valdei:		
a) Aizdevuma summa	1380	2620
b) Aprēķinātie procenti	2350 vai 2380	8110
c) Saņemti aprēķinātie procenti	2620	2350 vai 2380

Parasti finanšu ieguldījumi savu vērtību nesamazina, bet gan papildina apgrozāmos līdzekļus, piemēram, saņemot naudas līdzekļus dividenžu veidā, tāpēc šo ieguldījumu vērtību nepārnes uz saimnieciskās darbības izmaksām, izņemot gadījumu, kad tie rada zaudējumus. Aizdevuma gadījumā izdevumos nekas netiek grāmatots, izņemot, ja aizdevumu atgūšana ir apšaubāma vai bezcerīga.

Praktiskā darba uzdevums

Tēma: Ilgtermiņa finanšu ieguldījumu identificēšana un klasificēšana.

Darba apjoms: 4 stundas

Darba mērķis: Klasificēt identificētos ilgtermiņa finanšu ieguldījumus un raksturot to atzīšanas kritērijus.

Darba uzdevumi:

- Izlasīt šādus materiālus:
 - «Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu» likuma 18. pants, 27. pants, 28. pants, 35. pants, 37. pants, 38. pants, 40. pants.
 - Starptautiskais grāmatvedības standarts Nr.39 “*Finanšu instrumenti – atzīšana un novērtēšana*”
- Pēc izlasīšanas iegūto informāciju apkopot, sagatavojot ziņojumu, kurā iekļautas atbildes uz jautājumiem:
 - Kāds ir ilgtermiņa finanšu ieguldījumu raksturojums? (2p.)
 - Kāda veida finanšu ieguldījumi var būt uzņēmumā? (2p.)
 - Cik ilgi paredzēts uzņēmumā turēt īstermiņa finanšu ieguldījumus? (1p.)
 - Ko nozīmē iegūt kontroli pār uzņēmumu? (2p.)
 - Kas ir saistītie uzņēmumi? (1p.)
 - Kāds ir ilgtermiņa finanšu ieguldījumu novērtējums finanšu perioda beigās? (2p.)
- Uzraksti vismaz trīs grāmatojumus konkrēti izvēlēta finanšu ieguldījuma uzskaitē! (6p.)
- Uzraksti savus norādījumus, kas uzņēmuma vadītājam būtu jāņem vērā, iegādājoties ilgtermiņa un īstermiņa finanšu ieguldījumus? Kāpēc tie vispār uzņēmumā ir nepieciešami? (3p.)
- Atbildes rakstīt saviem vārdiem, nevis kopēt no normatīvajiem aktiem vai materiāliem. Atbildes var sagatavot jebkādā formā. Piemēram, veidot prezentācijas formā, rakstīt tekstastrādes lietotnē. Maksimālais darba apjoms 5 lapas. Sagatavoto datni ievietot e-vidē līdz noteiktajam datumam (1p).

Darba vērtēšana: maksimāli iegūstamo punktu skaits – 20 punkti.

Vērtēšanas tabula									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0%	15%	30%	45%	60%	68%	76%	84%	92%	97%
Iegūtie punkti pārbaudes darbā									
Ni	ni	ni	ni	i	i	i	i	i	i
0	3-6	6-9	9-12	12-14	14-15	15-17	17-18	18-19	19-20

Praktiskā darba uzdevums

Tēma: Ilgtermiņa finanšu ieguldījumu uzskaitē.

Darba apjoms: 4 stundas

Darba mērķis: Uzskaitīt ilgtermiņa finanšu ieguldījumus, atspoguļojot tos grāmatvedības kontos.

Darba uzdevumi:

Uzdevums (3p.)

Samaksājot no bankas konta, uzņēmums iegādājas akcijas EUR 5000 vērtībā. Kursam paaugstinoties, tas vērtspapīrus pārdod par EUR 6000. Ieņēmumus ieskaita bankas kontā.

1. Iegrāmatot darījumus!

Uzdevums (3p.)

SIA «Konts» nopērk vērtspapīrus par EUR 800. pasliktinoties uzņēmuma finansiālajam stāvoklim, šie vērtspapīri tiek pārdoti par EUR 550. Ieņēmumi ieskaitīti uzņēmuma kasē.

1. Iegrāmatot visas saimnieciskās operācijas!

Uzdevums (3p.)

Uzņēmums izīrē automašīnu svešam uzņēmumam, 2020. gada 19. februārī noslēdzot finanšu līzingu par EUR 6000 + 21% PVN. Līgums noslēgts uz 3 gadiem. Saskaņā ar to nomniekam katru mēnesi uzņēmuma norēķinu kontā, jāiemaksā pamatsumma EUR 500 + 21% PVN, kā arī līzinga procenti EUR 50 + 21% PVN.

1. Iegrāmatot saimnieciskās operācijas!
2. Noslēgt kontus 2020. gada 31. decembrī!

Uzdevums (3p.)

2019. gada 18. maijā dibinot meitas uzņēmumu, SIA «Oļi» pamatkapitālā iegulda ēku – EUR 10 560 vērtībā, materiālus – EUR 4800 vērtībā un naudu – EUR 5000, ko iemaksā no bankas konta. Meitas uzņēmums par 2020. gadu aprēķinājis dividendes EUR 300, kas 2020. gada 16. maijā ieskaitītas SIA «Oļi» bankas kontā.

1. Iegrāmatot visu nepieciešamo mātes un meitas uzņēmuma grāmatvedībā!

Uzdevums (3p.)

Dibinot meitas uzņēmumu maijā, uzņēmums iegulda ēku EUR 10 560, naudas līdzekļus EUR 5000 un materiālus EUR 4800 vērtībā. Par pārskata gadu aprēķinātas dividendes EUR 2300, kas nākamā pārskata perioda aprīlī ieskaitītas uzņēmuma bankas kontā.

1. Veikt nepieciešamos grāmatojumus.

Uzdevums (3p.)

Uzņēmums izsniedzis vienam no īpašniekiem aizdevumu EUR 15 000 uz diviem gadiem ar likmi 3% gadā. Procenti tiek aprēķināti katru mēnesi.

1. Veikt nepieciešamos grāmatojumus.

Uzdevumu grāmatojums ievietot e-vidē līdz noteiktajam datumam (2p.).

Darba vērtēšana: maksimāli iegūstamo punktu skaits – 20 punkti.

Vērtēšanas tabula									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0%	15%	30%	45%	60%	68%	76%	84%	92%	97%
Iegūtie punkti pārbaudes darbā									
ni	ni	ni	ni	i	i	i	i	i	i
0	3-6	6-9	9-12	12-14	14-15	15-17	17-18	18-19	19-20

Vingrinājumi un pašpārbaudes jautājumi

1. Jautājumi paškontrolei:
 - Kas ir nemateriālie aktīvi?
 - Kā sākotnēji jānovērtē nemateriālie aktīvi?
 - Kāda veida aktīvi tiek uzskaitīti par nemateriālajiem aktīviem?
 - Kā noteikt nemateriālo aktīvu izmantošanas ilgumu?
 - Kas ir uzņēmuma nemateriālā vērtība un kad tā rodas?
 - Kāds ir ilgtermiņa finanšu ieguldījumu raksturojums?
 - Kāda veida finanšu ieguldījumi var būt uzņēmumā?
 - Kas ir saistītie uzņēmumi?
 - Kāds ir ilgtermiņa finanšu ieguldījumu novērtējums finanšu periodā?
2. Uzņēmums apmaksā no bankas konta rēķinu EUR 400,00 par biznesa plāna izstrādi tehnoloģiskās iekārtas modernizēšanai. Iegrāmatot iegādi un pēc darbu pabeigšanas iztērēto summu pārnest uz pamatlīdzekļa vērtību!
3. 2021. gada 30. janvārī uzņēmums iegādājas tirdzniecības atļauju uz pieciem gadiem, samaksājot no kases EUR 300. Iegrāmatot atļaujas iegādi, aprēķināt 2021. gadā norakstāmo summu, iegrāmatot to un noteikt, kādā vērtībā būs tirdzniecības atļauja bilancē 2021. gada 31. decembrī!
4. SIA «Katerina» (nav PVN maksātājs) 2021. gada 15. augustā iegādājusies uzņēmumu, samaksājot no bankas konta EUR 6000. Iegrāmatoti pārņemtie līdzekļi un saistības no bilances. Nopirkta uzņēmuma bilances vērtība ir šāda (EUR):

Pārējie pamatlīdzekļi	5000
Materiāli	3000
Norēķini ar piegādātājiem	7000

Aprēķināt uzņēmuma nemateriālās vērtības daļu uz 2021. gada 31. decembri, ja saskaņā ar SIA «Katerina» vadītāja rīkojumu iegādātā uzņēmuma nemateriālās vērtības norakstīšanas periods ir 5 gadi!

5. 2017. gada 12. martā iegādāts uzņēmums, kura nemateriālā vērtība ir EUR 10 000. Aprēķināt, kāda būs uzņēmuma nemateriālā vērtība 2021. gada 31. decembrī, ja norakstīšanas periods ir 5 gadi! Iegrāmatot visu nepieciešamo!
6. 2020. gada 31. oktobrī uzņēmuma bilance ir šāda:

Novembrī notiek šādas saimnieciskās operācijas:

Iegādāts pirkums par EUR 800, samērojot bobu s

Iegādātā pirkums par EUR 1000, samērojot bobu s

Aprēķināta nemateriālo ieguldījumu norakstāmā vērtība 2020. gadā. Noteikts, ka nemateriālās vērtības norakstīšanas periods ir pieci gadi.

- Atvērt kontus, ieģrāmatot visu nepieciešamo un slēgt operāciju kontus!
- Sagatavot kontu apgrozījuma pārskatu!
- Sagatavot bilanci uz 2020. gada 31. decembri

7.

Tehnoloģiskās iekārtas 18 000	Pamatkapitāls 15 000
Pircēju parādi 2 800	Iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa 2 800
Nauda bankas norēķinu kontā 2 000	Norēķini ar piegādātājiem 6 000
Naudas atlikums kasē 1 000	
BILANCE 23 800	BILANCE 23 800

Saimnieciskās operācijas oktobrī:

1. Iegādāta tehnoloģiskā iekārta par EUR 500 + 21% PVN uz pārskaitījuma (iekārta nav uzstādīt);
2. Saņemts rēķins no SIA «Būve» par tehnoloģisko iekārtu un uzstādīšanu par EUR 200 + 21% PVN;
3. Tehnoloģiskās iekārtas pieņemtas spēkā;
4. No bankas konta apmaksāts SIA «Būve» rēķins EUR 242 par iekārtas uzstādīšanu.
 - Atvērt kontus un ieģrāmatot visu nepieciešamo!
 - Sagatavot kontu apgrozījuma pārskatu!
 - Sagatavot bilanci uz 2020. gada 31. oktobri!
8. Mātes uzņēmuma līdzdalība meitas uzņēmuma kapitālā ir EUR 1200, līdzdalības daļa apmaksāta naudā EUR 200, kā arī meitas uzņēmumam nodotas iekārtas par EUR 1000.
 - Ieģrāmatot visu nepieciešamo gan mātes, gan meitas uzņēmuma grāmatvedībā!
9. Dibinot meitas uzņēmumu maijā, uzņēmums iegulda ēku EUR 10 560, naudas līdzekļus EUR 5000 un materiālus EUR 4800 vērtībā. Par pārskata gadu aprēķinātas dividendes EUR 2300, kas nākamā pārskata perioda aprīlī ieskaitītas uzņēmuma bankas kontā.
 - Veikt nepieciešamos grāmatojumus.

10. Uzņēmums nopērk ilgtermiņa vērtspapirus par EUR 5200, pasliktinoties uzņēmuma finansiālajam stāvoklim, tas vērtspapirus pārdod par EUR 4300. Ieņēmumi ieskaitīti norēķinu kontā.
11. "Stauffer" ir biržā kotēta sabiedrība, kas finanšu pārskatus sagatavo atbilstoši Starptautiskajiem finanšu standartiem. Šis uzņēmums lūdz jūsu viedokli par tālāk minēto posteņu grāmatvedības metodi: a) kopš uzņēmuma izveidošanas pirms 8 gadiem "Stauffer" zīmols ir kļuvis plaši atpazīstams un iemantojis klientu lojalitāti; nesen novērtēšanas konsultanti noteica zīmola pārdošanas vērtību 14,6 milj. USD; "Stauffer" vadība ir gandarīta un plāno finanšu pārskatos atzīt zīmolu kā nemateriālo aktīvu; vadība plāno pārskatos uzrādīt pārvērtēšanas pārsnieguma guvumu, jo paredz, ka tā kreditēšana peļņā vai zaudējumos būtu pārsteidzīga;
- b) 2020. gada 1. oktobrī uzņēmumam uz 5 gadiem tika piešķirta viena no 6 valdības izsniegtajām licencēm darbībai ar ražošanas iekārtām; par licenci tika samaksāta "nominālā" summa 1 milj. USD, taču tās patiesā vērtība faktiski ir 3 milj. USD;
- c) kompānija uzsāka dārgu, taču veiksmīgu reklāmas kampaņu, lai gada laikā veicinātu jaunā izstrādājuma noietu; kampaņas izmaksas ir 1 milj. USD, taču vadība uzskata, ka kampaņas rezultātā radītie papildu pārdošanas apjomi krietni pārsniegs apjomus, kas paredzēti izstrādājuma 4 gadu lietderīgās lietošanas laikā;
- d) "Stauffer" pieder patents uz 30 gadiem, ko uzņēmums iegādājās pirms diviem gadiem par 8 milj. USD, šī summa tiek amortizēta atlikušajā lietderīgās lietošanas laikā (16 gadus no iegādes brīža); izstrādājuma pārdošanas rezultāti ir daudz labāki, nekā tika paredzēts; "Stauffer" novērtēšanas konsultanti ir noteikuši tā pašreizējo tirgus vērtību 14 milj. USD;
- e) 2021. gada 1. augustā "Stauffer" iegādājās mazāku uzņēmumu, kas veic tādu pašu darbību; uzņēmuma finanšu stāvokļa pārskatā tika iekļauts realizēšanas stadijā esošais pētniecības un attīstības projekts, kurā uzrādīti daudzsoļoši rezultāti (turklāt tas bija galvenais iemesls, kāpēc "Stauffer" iegādājās citu uzņēmumu), taču tam tika gaidīts valdības apstiprinājums; projekts iegādes brīdī tika iekļauts paša uzņēmuma grāmatvedībā ar 3 milj. USD vērtību, līdztekus uzņēmuma neto aktīvi tika novērtēti ar patieso vērtību 12 milj. USD (neiekļaujot projektu); "Stauffer" par visām uzņēmuma akcijām samaksāja 18 milj. USD, savukārt pētniecības un attīstības projektu "Stauffer" vērtēšanas konsultanti novērtēja par 5 milj. USD; šobrīd ir saņemts valdības apstiprinājums, kas nodrošina "Stauffer" finanšu gada noslēgumā projekta vērtību 8 milj. USD. *Uzdevums.* Paskaidrot, kā vadībai finanšu pārskatos jāuzrāda minētie posteņi par gadu, kas noslēdzas 2021. gada 30. septembrī.

Tēma. Ilgtermiņa ieguldījumu nomātajos pamatlīdzekļos uzskaitē.

Apgūstamie termini – finanšu noma, operatīvā noma, kapitālās izmaksas, nomnieks, iznomātājs.

Izmantojamās mācību metodes un paņēmieni – prezentācija, avotu analīze, diskusija, pāru darbs, vingrināšanās, praktiskais darbs, IT rīki, venna diagramma.

Starppriekšmetu saikne – matemātika, latviešu valoda, informācijas un komunikāciju tehnoloģijas, sociālās un pilsoniskās prasmes, grāmatvedības pamati .

Atgriezeniskā saite. Snieguma līmeņu apraksts.

1.līmenis Iesācējs	2.līmenis Attīstītājs	3.līmenis Praktizētājs	4.līmenis Eksperts
Nosauc finanšu un operatīvās nomas īpašības. Zina nomnieka un iznomātāja jēdzienus.	Nosauc un apraksta kopīgo un atšķirīgo starp finanšu un operatīvo nomu.	Izšķir pēc dotajām pazīmēm finanšu un operatīvās nomas ilgtermiņa ieguldījumu objektus. Prot veikt to uzskaiti.	Identificē ilgtermiņa ieguldījumus nomātajos pamatlīdzekļos, veido sakarības un veic to uzskaiti finanšu pārskatos.

Ilgtermiņa ieguldījumu nomātajos pamatlīdzekļos identificēšana, atzišanas kritēriji.

Apakštēmas apjoms	Teorija - 4 stundas Praktiskās mācības - 5 stundas
Sasniedzamais rezultāts	- Zina ilgtermiņa ieguldījumu nomātajos pamatlīdzekļu atzišanas kritērijus. - Spēj identificēt ilgtermiņa ieguldījumus nomātajos pamatlīdzekļos. - Analizē atbilstošos normatīvos aktus.

Noma ir līgums, saskaņā ar kuru iznomātājs par atlīdzību nomas maksas veidā piešķir nomniekam aktīva lietošanas tiesības uz līgumā noteikto laikposmu.

Tā ir pamatlīdzekļu nodošana (saņemšana) lietošanā uz laiku par samaksu. Kārtība, kādā uzskaitē tiek atspoguļotas nomnieka un iznomātāja savstarpējās attiecības, ir atkarīga no nomas veida.

Tiek izdalīti sekojoši nomas veidi:

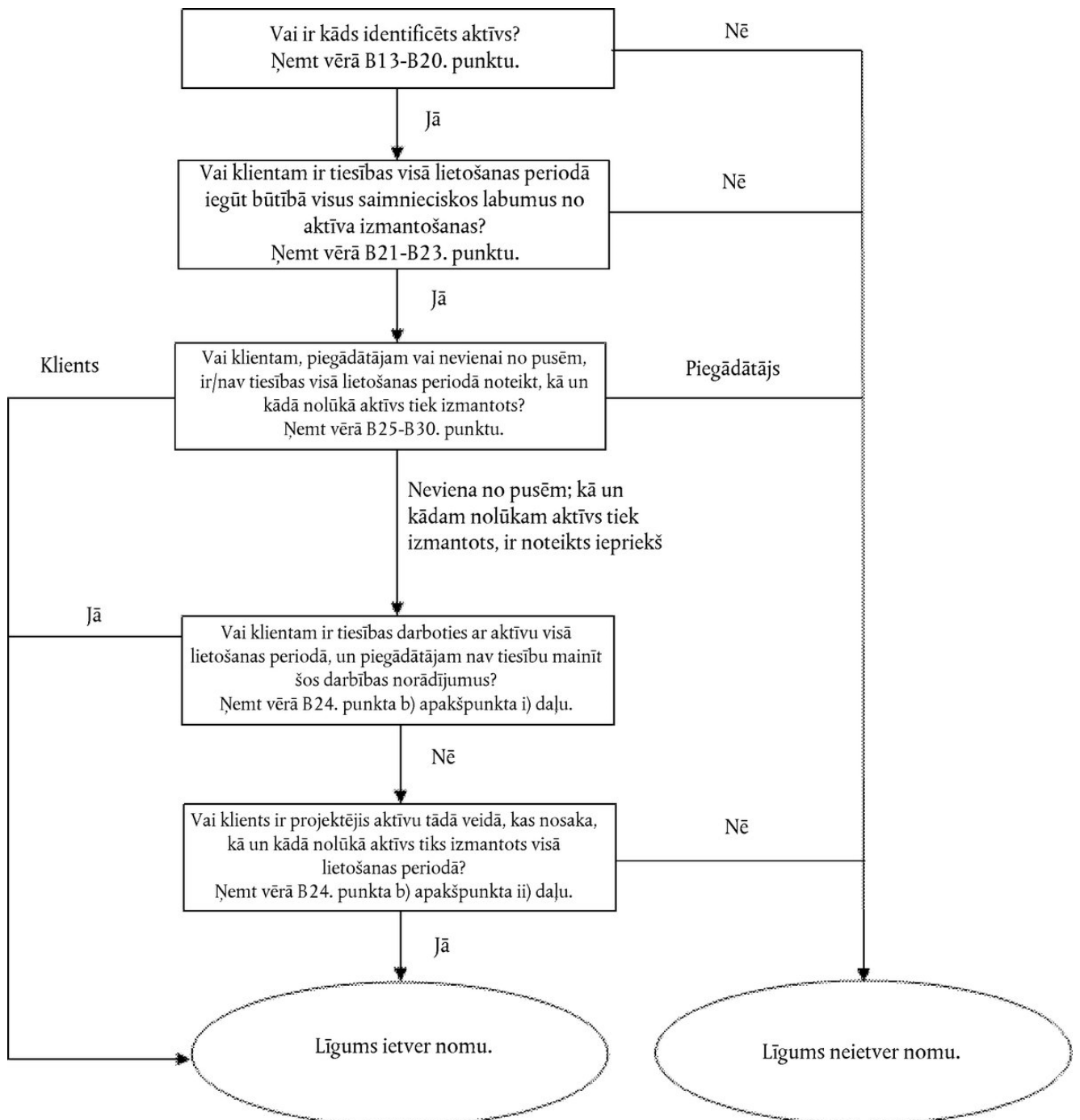
- Finanšu noma;
- Operatīvā noma;
- Pārdošanas darījumi ar saņemšanu atpakaļ nomā jeb atgriezeniskā noma.

Nomu klasificē par operatīvo nomu:

- ja nomniekam netiek nodotas visi īpašuma tiesībām raksturīgie riski un atlīdzības;
- ja noma atbilst finanšu nomas nosacījumiem, bet ir pazīmes, kas liecina, ka, iznomājot aktīvu, visi īpašuma tiesībām raksturīgie riski un atlīdzības netiek nodoti.

Operatīvā nomā nomnieka saņemtie pamatlīdzekļi joprojām skaitās iznomātāja grāmatvedības uzskaitē, arī nolietojumu iznomātajiem pamatlīdzekļiem aprēķina iznomātājs.

Saskaņā ar 16. starptautisko finanšu pārskatu standartu “Noma” svarīgi saprast, kad līgums ietver nomu un kad nē. Zemāk attēlotā shēma var palīdzēt uzņēmumiem izvērtēt, vai līgums ir nomas līgums vai ietver nomu. Standarts ir īpaši nozīmīgs nomniekiem, jo tas pielīdzina operatīvo nomu finanšu nomai, tātad praktiski visas nomas kļūst par bilances sastāvdaļu.

Nomas tiesiskās attiecības nostiprina nomas līgumos, kuru saturs ir obligāts nosacījums, lai varētu pareizi kārtot grāmatvedības uzskaiti un aprēķināt nodokļus. Operatīvā noma ir pamatlīdzekļu (īpašuma) iznomāšana ar šādiem nosacījumiem:

- Nomas termiņš tiek noteikts līgumā. Pēc tā beigām pamatlīdzekļu objekts nonāk atpakaļ pie iznomātāja;
- Nomas mērķis ir apmierināt nomnieka īslaicīgas vajadzības;
- Nomas maksas summa ietver vismaz pamatlīdzekļu objekta nolietojumu (amortizāciju) un peļņas daļu. Ēku un telpu nomas līgumos jānorāda, kura no pusēm sedz iznomāto telpu

uzturēšanas izdevumus. Ja izdevumus sedz iznomātājs, tad komunālo pakalpojumu izmaksu summa ietverama nomas maksā. Ja nomnieks pats maksā par komunālajiem pakalpojumiem, tad viņam jāslēdz līgumi ar organizācijām, kuras sniedz šos pakalpojumus;

- Pamatlīdzekļu objekts paliek iznomātāja īpašumā;
- Īpašnieks piešķir nomniekam tiesības nomāto objektu nodot apakšnomā, nodot savas tiesības un pienākumus saskaņā ar nomas līgumu citai personai (trešajām personām), nodot iznomāto īpašumu lietošanā bez atlīdzības, ieguldīt nomas tiesības kā iemaksu pamatkapitālā, ieķīlāt tās (tam visam jābūt norādītam nomas līgumā);
- Iznomātā īpašuma pazaudēšanas vai sabojāšanas riskam, remonta izdevumiem un kapitālajiem ieguldījumiem tajā jābūt fiksētiem līguma noteikumos.

Iznomātā īpašuma kapitāla uzlabošana ir jāparedz nomas līgumā. Vadoties pēc tā, kapitālās izmaksas tiks atspoguļotas abu pušu grāmatvedības uzskaitē.

Kapitālā remonta vai renovācijas izmaksu uzskaitīšanai – pamatlīdzekļa vai tās daļas remonts (kapitālais remonts), lai atjaunotu pamatlīdzekli vai tās daļu, nomainot nolietoto nesošos elementus vai konstrukcijas, kā arī mērķtiecīgu funkcionālu vai tehnisku uzlabojumu ieviešana pamatlīdzeklī, nemainot tās apjomu un funkciju. **Kapitālo izmaksu summa palielina nolietojamo vērtību.**

Praktiskā darba uzdevums

Tēma: Ilgtermiņa ieguldījumu nomātajos pamatlīdzekļos identificēšana un atzīšana.

Darba apjoms: 5 stundas

Darba mērķis: Identificēt ilgtermiņa ieguldījumus nomātajos pamatlīdzekļos un raksturot to atzīšanas kritērijus.

Darba uzdevumi:

- Izlasīt šādus materiālus:
 - «Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu» likums 52. panta 2.daļu.
 - MK noteikumi Nr.775 “Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma piemērošanas noteikumi” 11.sadaļu *Finanšu un operatīvā noma*.
 - Starptautiskais grāmatvedības standarts Nr.16 “*Noma*”
- Pēc izlasīšanas iegūto informāciju apkopot, sagatavojot ziņojumu, kurā iekļautas atbildes uz jautājumiem:
 - Kas ir noma? Ar ko finanšu noma atšķiras no operatīvās nomas? (3p.)
 - Kas ir nomnieks? Kas ir iznomātājs? (2p.)
 - Vai un kā var tikt veikta nomāto pamatlīdzekļu uzlabošana? (2p.)
 - Kā bilancē tiek atspoguļoti finanšu vai operatīvajā nomā nomātie ilgtermiņa ieguldījumi? (2p.)
 - Kādas papildus izmaksas rodas uzņēmumam no nomāta pamatlīdzekļa? (2p.)
- Uzraksti divus grāmatojumus nomātas automašīnas uzskaitē uzņēmumā! (4p.)
- Uzraksti savus norādījumus, kas uzņēmuma vadītājam būtu jāņem vērā, izmantojot nomātus ilgtermiņa ieguldījumus un piedāvājot citiem uzņēmumiem tos iznomāt? Kāpēc vispār uzņēmumi nomā ilgtermiņa ieguldījumus? (4p.)
- Atbildes rakstīt saviem vārdiem, nevis kopēt no normatīvajiem aktiem vai materiāliem
Atbildes var sagatavot jebkādā formā. Piemēram, veidot prezentācijas formā, rakstīt tekstastrādes lietotnē. Maksimālais darba apjoms 5 lapas. Sagatavoto datni ievietot e-vidē līdz noteiktajam datumam (1p).

Darba vērtēšana: maksimāli iegūstamo punktu skaits – 20 punkti.

Vērtēšanas tabula									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0%	15%	30%	45%	60%	68%	76%	84%	92%	97%
Iegūtie punkti pārbaudes darbā									
ni	ni	ni	ni	i	i	i	i	i	i
0	3-6	6-9	9-12	12-14	14-15	15-17	17-18	18-19	19-20

Ilgtermiņa ieguldījumu nomātajos pamatlīdzekļos uzskaites principi.

Apakštēmas apjoms	Teorija - 4 stundas Praktiskās mācības - 5 stundas
Sasniedzamais rezultāts	<ul style="list-style-type: none"> - Zina ilgtermiņa ieguldījumu nomātajos pamatlīdzekļu uzskaites un grāmatvedības principus. - Izprot ilgtermiņa ieguldījumu nomātajos pamatlīdzekļos korektas uzskaites nozīmīgumu. - Spēj ieigrāmatot ilgtermiņa ieguldījumus nomātajos pamatlīdzekļos.

Kārtējā nomā nodotos pamatlīdzekļus iznomātājs var uzskaitīt atsevišķā subkontā “iznomātie pamatlīdzekļi” konta 1.2....sastāvā. Finanšu ieguvumus no pamatlīdzekļu nodošanas kārtējā nomā iznomātājs atspoguļo ieņēmumos no parastajiem darbības veidiem, ja šāds darbības veids pieder pie pamatdarbības, vai arī dažādu ieņēmumu sastāvā. Par kārtējā nomā nodotiem pamatlīdzekļiem aprēķinātās nolietojuma (amortizācijas) summas iznomātājs uzskaita izdevumu sastāvā atkarībā no atbilstoši nomas līgumam saņemto ieņēmumu veidiem.

Nomas maksājumu iemaksas kārtība, noteikumi, apmēri un termiņi jānosaka nomas līgumā. Tāpēc normālos apstākļos uzņēmums nomas maksas summu uzskaitē atspoguļo, vadoties pēc līguma noteikumiem. Nomas līgums ir maksas darījums, tas ir, šādā līgumā nevar paredzēt iznomātāja īpašuma lietošanu bez atlīdzības. Tāpēc fakts, ka nomas līgumā nav noteikta nomas maksa, neatbrīvo iznomātāju no nepieciešamības atspoguļot grāmatvedībā ieņēmumu summu. Šādos gadījumos līguma izpilde jāsamaksā atbilstoši cenai, kāda tiek noteikta līdzīgiem pakalpojumiem salīdzināmos apstākļos. Arī tas, ka iznomātājs nav iesniedzis rēķinu par nomas maksu, nevar kļūt par iemeslu ieņēmumu neatspoguļošanai uzskaitē.

Nomas maksājumus nosaka par visu iznomāto īpašumu kopumā vai arī atsevišķi par katru tā daļu. Nomas līgumā dalībnieki var noteikt dažādus nomas naudas iemaksas termiņus, piemēram, paredzēt, ka tā jāsamaksā vienreiz mēnesī, ceturksnī vai gadā. Galvenais, lai ieņēmumi iznomātājam un izdevumi nomniekam uzskaitē atspoguļotos taksācijas gadā.

Nomas maksas aprēķināšanu **iznomātājs** atspoguļo ar grāmatojumu:

D 2310

K 6...

K 5721

Nomniekam maksa jāatspoguļo

D 7...

K 5540 norēķini par sniegtajiem pakalpojumiem

D 2390 (priekšnodoklis)

Ja līgumā ir noteikts, ka uz nomas maksas rēķina nomnieks apņemas sniegt iznomātājam kaut kādus pakalpojumus, piemēram, izremontēt telpas, izsniegt preces vai citas mantas, tad nomas maksu aprēķina un atspoguļo citādā kārtībā.

Nomas maksa tiek aprēķināta atbilstoši nomas līgumā noteiktajai summai. Nomnieka sniegto pakalpojumu vērtība attiecas uz izdevumiem tādā apmērā, kāds norādīts nomas līgumā vai no nomnieka saņemtajā rēķinā (aktā par sniegto pakalpojumu pieņemšanu). Nomniekam par sniegtajiem pakalpojumiem obligāti jāizraksta nodokļu rēķins.

Preču nodošana nomas maksā noformējama ar pavadzīmi – rēķinu. Pēc līgumā noteikto pakalpojumu sniegšanas vai preču nodošanas nomnieks savā grāmatvedības uzskaitē uzrāda sniegto pakalpojumu vai nodoto preču vērtību, tādējādi dzēšot parādu par aprēķināto nomas maksu.

Nomas līgumā var būt paredzēta ne konkrēta nomas maksas summa, ko var maksāt naudā vai segt ar līgumā noteiktiem pakalpojumiem (precēm), bet gan samaksa iznomāto telpu uzlabošanas izmaksu veidā (piemēram, remontdarbi).

Šajā gadījumā izmaksas tiek iekļautas iznomātāja ieņēmumos kā samaksa un nomnieka izdevumos kā nomas maksa savu izmaksu summā.

Tā kā nav iespējams noteikt, cik lieli būs nomnieka izdevumi uzņemto saistību izpildei – iznomātā īpašuma uzlabošanai, kamēr šie izdevumi faktiski netiks īstenoti, uzskata, ka nomas aprēķināšanai nav pamata. Nomas maksa jāaprēķina pēc tam, kad nomnieks iesniedzis pirmdokumentus, kas apstiprina viņa izdevumu summu nomas līgumā paredzētajai nomātā īpašuma uzlabošanai.

Uzskaites operācijas sakarā ar nomas maksu šajā situācijā var atspoguļot divējādi: vai nu pakalpojumu (darbu) veidā, vai arī kā nomnieka izdevumus.

Pirmajā gadījumā nomnieka izdevumi iznomātā īpašuma uzlabošanai (piemēram, remontdarbiem) atspoguļojami caur ieņēmumu kontu kā sniegts pakalpojums.

Otrajā gadījumā nomātā īpašuma uzlabošanas izdevumus var pielīdzināt nomas maksai, neatspoguļojot tos caur ieņēmumu kontu. Šajā situācijā, iznomātājs nevar ieskaitīt priekšnodokli, jo šo summu ieskaitam pieņēmis nomnieks, kā priekšnodokli materiālu un preču iegādes brīdī vai izmantojot citu organizāciju pakalpojumus remontdarbu veikšanā.

Izbeidzot nomas līgumu, nomnieka pienākums ir atdot iznomātāja īpašumu (atbrīvojot telpas) tādā stāvoklī, kādā viņš to ir saņēmis, ņemto vērā normālu nolietojumu, vai arī līgumā noteiktā stāvoklī.

Ja nomas līgumā paredzētas soda sankcijas vai kavējuma naudas par nomātā īpašuma nesavlaicīgu atdošanu vai garām palaisto izdevību gūt ienākumus, tad šīs summas piedziņu iznomātājs atspoguļo kā dažādus ieņēmumus, kas ir apliekami ar nodokli, bet nomnieks samaksātās summas atspoguļo kā ar nodokli apliekamus izdevumus. Ar pievienotās vērtības nodokli šīs summas nav apliekamas.

Nomāto pamatlīdzekļu uzlabošanu kapitālo izmaksu veidā veic ar dažādiem paņēmieniem.

1.variants. Nomnieks par saviem līdzekļiem un ar iznomātāja piekrišanu veicis iznomātā objekta uzlabojumus, kuri nav likvidējami, nekaitējot objektam, un kurus saskaņā ar līguma noteikumiem iznomātājs nesedz. Veikti arī daži tādi iznomātā īpašuma uzlabojumi, kuru rezultātā nomnieks ieguvīs atsevišķus pamatlīdzekļu objektus, ko pēc nomas līguma termiņa beigām iespējams atdalīt no nomātā objekta, nekaitējot tam. Šajā gadījumā kapitālās izmaksas ir nomnieka īpašums. Pamatlīdzekļu (arī to daļas, piemēram, telpas) rekonstrukcijas, uzlabošanas vai atjaunošanas izdevumus nomnieks uzskaita līdzīgi pašu pamatlīdzekļu iegādes (ražošanas) izdevumiem un noraksta pakāpeniski atbilstoši derīgās lietošanas laikam, kas noteikts nomas termiņa ietvaros vai citādi (ja noslēgtajā nomas līgumā nav paredzēts nomniekam atlīdzināt pamatlīdzekļu rekonstrukcijas, uzlabošanas vai atjaunošanas izdevumus).

Nomnieka uzskaitē šis variants neatspoguļojas.

2.variants. Ja nomnieks veicis no nomātā objekta neatdalāmus uzlabojumus bez iznomātāja piekrišanas, tad iznomātājs iegūst īpašuma tiesības uz šiem uzlabojumiem, bet nomnieks – tiesības lietot tos nomas līguma darbības laikā. Šajā variantā kapitālās izmaksas grāmatvedības uzskaitē var atspoguļot kontā “Ilgtermiņa ieguldījumi nomātajos pamatlīdzekļos” vai, ja nomas termiņš ir ilgs, - kontā “Nākamo periodu izdevumi”. Taču, norakstot šos izdevumus nomas termiņā, pieļaujama iespēja norakstīt šos izdevumus no nesadalītās peļņas vai rezervēm, kas pēc īpašnieku lēmuma iepriekš izveidotas no tīrās peļņas.

Iznomātājam, pamatojoties uz ziņām, kas saņemtas no nomnieka, palielinās iznomātā objekta sākotnējā vērtība.

3.variants. Saskaņā ar nomas līgumu, kas noslēgts uz 10 gadiem, **paredzēta iznomātās ēkas rekonstrukcija par nomnieka līdzekļiem, bet tās vērtību pēc tam atlīdzina iznomātājs,** ieskaitot nomas maksājumus. Šajā situācijā iespējamas vairākas grāmatvedības ierakstu shēmas.

Nomnieka uzskaitē

Nomātās ēkas rekonstrukcijas izdevumu uzskaitē tiek atvērts atsevišķs kalkulācijas konts, kurā saplūst visi izdevumi līdz darbu pabeigšanai.

D "Nomātās ēkas rekonstrukcijas izdevumi" (24., 12..)

D "PVN priekšnodoklis" (2311)

K "Norēķini ar darbuzņēmējiem" (5310), ja darbi veikti ar darbuzņēmuma paņēmieni.

Veicot darbus ar saimniecisko vai jaukto paņēmieni, papildus tiek kreditēti arī citi konti (piemēram, "Norēķini par darba algu", "Norēķini par sociālajiem maksājumiem"). PVN priekšnodoklis tiks atmaksāts rēķinu samaksas gaitā. Nomātās ēkas rekonstrukcijas izmaksu summa tiek nodota nomniekam saskaņā ar pieņemšanas-nodošanas aktu un izrakstīto nodokļu rēķinu:

D "Norēķini ar iznomātāju" (23...)

K "Pārējie ieņēmumi" (65...)

K "Norēķini ar budžetu par pievienotās vērtības nodokli" (5721)

Pēc tam, kad parakstīts divpusējais akts par izdevumu nodošanu, tiek iegrāmatota to norakstīšana:

D "Saimnieciskās darbības izdevumi" (7...)

K "Nomātās ēkas rekonstrukcijas izdevumi" (24., 12..vai citi)

Saņemts iznomātāja rēķins par nomas maksājumiem:

D "Saimnieciskās darbības izdevumi" (75..)

D "PVN priekšnodoklis" (2311)

K "Norēķini ar iznomātāju" (55..)

Uz ieskaita vienošanās pamata tiek atspoguļots pretprasību ieskaits:

D "Norēķini ar iznomātāju" (55..)

K "Norēķini ar iznomātāju" (23..)

Vienlaikus tiek ieskaitīts arī pievienotās vērtības nodoklis:

D "Norēķini ar budžetu par pievienotās vērtības nodokli" (5721)

K "PVN priekšnodoklis" (2311)

Iznomātāja uzskaite

Pieņemti ēkas rekonstrukcijas izdevumi, pamatojoties uz pieņemšanas-nodošanas aktu un nodokļu rēķinu:

D "Pamatlīdzekļi" (1210)

D "PVN priekšnodoklis" (2311)

K "Norēķini ar nomnieku (55..)

Izsniegts nomas maksas rēķins. Samaksa veikta pretprasību ieskaita veidā:

D "Norēķini ar iznomātāju" (23..)

D "Saimnieciskās darbības ieņēmumi" (6...)

K "Norēķini ar budžetu par pievienotās vērtības nodokli" (5721)

Savstarpējo prasību ieskaitu, pamatojoties uz izsniegtajiem rēķiniem un ieskaita vienošanos, iznomātājs veic pēc tādas pašas shēmas kā nomnieks. Lai kontrolētu ieskaita darījumu, norēķini periodiski jāsalīdzina ar atlikumu apstiprinājumiem kontos.

6.tabula. Nomas uzskaite nomnieka finanšu pārskatā

Finanšu pārskats	Finanšu noma	Operatīvā noma
Bilance	Ilgtermiņa ieguldījumi = ilgtermiņa un īstermiņa kreditoru saistības <i>(ja netiek iekļautas tiešās izmaksas, kas saistītas ar nomas tiesību iegūšanu sākotnējā vērtībā)</i>	Ilgtermiņa ieguldījumi nomātos pamatlīdzekļos
Peļņas vai zaudējumu pārskats	Papildus nomas maksājumi; Nolietojums; Norakstītā vērtībā; Vērtības samazinājuma korekcijas	Nomātā aktīva: Nomas maksājumi; Saistītie apdrošināšanas maksājumi; Uzturēšanas izdevumi; Nolietojums; U.c. līdzīgi izdevumi nomas termiņa laikā
Finanšu pārskata pielikums	Atbilstoši GPKGPL 52. panta 1. daļas 2. punktam	

7.tabula. Nomas uzskaitē iznomātāja finanšu pārskatā

Finanšu pārskats	Finanšu noma	Operatīvā noma
Bilance	Debitoru parāds ilgtermiņa ieguldījumu vai apgrozāmo līdzekļu sastāvā	Ilgtermiņa ieguldījumi atbilstoši iznomātā aktīva veidam
Peļņas vai zaudējumu pārskats	Ieņēmumi no finanšu nomas; Papildus nomas maksājumi (piem., %)	Nomas ieņēmumi; Nolietojums; Aktīva vērtības samazinājums
Finanšu pārskata pielikums	Atbilstoši GPKGPL 52. panta 1. daļas 2. punktam	

Praktiskā darba uzdevums

Tēma: Ilgtermiņa ieguldījumu nomātajos pamatlīdzekļos uzskaitē.

Darba apjoms: 5 stundas

Darba mērķis: Iegrāmatot ilgtermiņa ieguldījumus nomātajos pamatlīdzekļos.

Darba uzdevumi:

Uzdevums (8p.) Veikt grāmatojumus!

1. Aprēķināta nomas maksas summa līgumā norādītajā apmērā
2. Atspoguļota nomnieka sniegto pakalpojumu vērtība:
 - a) Saimnieciskajā darbībā sniegto pakalpojumu summa
 - b) Ar saimniecisko darbību nesaistīto pakalpojumu summa ar PVN
3. Atspoguļota no nomnieka saņemto preču vērtība:
 - a) Summa par precēm tālākai pārdošanai
 - b) Summa par precēm dāvanām vai citiem ar saimniecisko darbību nesaistītiem nolūkiem ar PVN
4. Ieskaitīta sniegtā pakalpojuma (piegādātās preces) vērtība, dzēšot nomas maksas parādu.

Pieņemts ieskaitam (atlīdzībai) PVN par pakalpojumiem saimnieciskajā darbībā.

Saņemot no nomnieka pakalpojumus vai preces, ja tas neattiecas uz saimniecisko darbību, PVN nav savstarpēji ieskaitāms.

Uzdevums (4p.) Veikt grāmatojumus nomnieka uzskaitē!

1. Atspoguļo nomas maksu par īpašumu, kas saņemts no iznomātāja:
2. Atspoguļo līgumā noteikto iznomātājam sniegto pakalpojumu vai nodoto preču vērtību
3. Atspoguļo sniegto pakalpojumu vai piegādāto preču vērtību, kas ieskaitīta, dzēšot nomas maksas parādu
4. Pieņem ieskaitam PVN

Uzdevums (4p.) Veikt grāmatojumus! Uzņēmums 12. novembrī iegādājās automašīnu 5000 EUR vērtībā, 15. novembrī to iznomājis operatīvajā līzingā. Nomas maksa 120 EUR saņemta 15. novembrī un 15. decembrī. Automašīnas nolietojuma norma noteikta 20% gadā.

Atbildes sagatavot un ievietot portfolio mapē līdz noteiktajam datumam.

Darba vērtēšana: ieskaitīts/neieskaitīts, maksimāli iegūstamo punktu skaits – 16 punkti.

Vērtēšanas tabula									
ni	ni	ni	ni	i	i	i	i	i	i
0%	15%	30%	45%	60%	68%	76%	84%	92%	97%
Iegūti punkti pārbaudes darbā									
0.00	2.40	4.80	7.20	9.60	10.88	12.16	13.44	14.72	15.52

Vingrinājumi un pašpārbaudes jautājumi

1. Jautājumi paškontrolei:

- Kas ir noma?
- Kā klasificē finanšu un operatīvo nomu?
- Kādas ir finanšu un operatīvās nomas atšķirības?
- Kā grāmatvedībā tiek atzīta un novērtēta noma?
- Kā uzskaita, nomātos pamatlīdzekļus, vai tiem rēķina nolietojumu?
- Kādi normatīvie akti reglamentē nomāto ilgtermiņa ieguldījumu uzskaiti?
- Kas ir atgriezeniskās nomas darījumi?

2. Finanšu līzings līgumā ir norādīta objekta vērtība 5 000 EUR, procentu maksājumi 400 EUR, līzings atlīdzība 100 EUR, PVN 21% 1050 EUR. Objekta sākotnējo vērtību veido objekta vērtība un līzings atlīdzība 5100 EUR. Procentu maksājumus 400 EUR, kuri uzņēmumam jāmaksā visā līzings termiņa laikā, noraksta attiecīgā pārskata perioda izmaksās. PVN summu atbilstoši likumam "Par pievienotās vērtības nodokli" ieskaita PVN priekšnodoklī. Veikt grāmatojumus!

Tēma. Ilgtermiņa ieguldījumu nolietojuma būtība, nolietojuma aprēķināšanas metodes un uzskaites īpatnības.

Apgūstamie termini – nolietojums, lineārā metode, aritmētiski degresīvā metode, ģeometriski degresīvā metode.

Izmantojamās mācību metodes un paņēmieni – prezentācija, situāciju analīze, vingrināšanās, praktiskais darbs, diskusija, grupu darbs, IT rīki, venna diagramma.

Starppriekšmetu saikne – matemātika, latviešu valoda, informācijas un komunikāciju tehnoloģijas, sociālās un pilsoniskās prasmes, grāmatvedības pamati.

Atgriezeniskā saite. Snieguma līmeņu apraksts.

1.līmenis Iesācējs	2.līmenis Attīstītājs	3.līmenis Praktizētājs	4.līmenis Eksperts
Nosauc nemateriālo ieguldījumu, norakstīšanas un pamatlīdzekļu nolietojuma aprēķināšanas metodes.	Nosauc un apraksta kopīgo un atšķirīgo starp nemateriālo ieguldījumu, pamatlīdzekļu uzskaites īpatnības.	Pēc dotā parauga aprēķina nemateriālo ieguldījumu norakstīto daļu un pamatlīdzekļu nolietojumu, aizpilda atbilstošo dokumentāciju.	Veic nolietojuma aprēķinus, veido sakarības starp sākotnējo un atlikušo vērtību un korekti aizpilda finanšu dokumentus, sagatavo pārskatus.

Nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstīšanas būtība, vērtības norakstīšanas aprēķināšanas metodes un uzskaites īpatnības.

Apakštēmas apjoms	Teorija - 8 stundas Praktiskās mācības - 8 stundas
Sasniedzamais rezultāts	- Zina nemateriālo ieguldījumu norakstīšanas metodes; - Izprot nemateriālo ieguldījumu uzskaites īpatnības; - Spēj uzskaitīt nemateriālos ieguldījumus un sagatavot atbilstošo dokumentāciju.

Nemateriālā aktīva ar ierobežotu lietderīgās lietošanas laiku amortizējamā summa sistemātiski jāsadala tā lietderīgās lietošanas laikā. Aktīva amortizācija jāsāk tad, kad aktīvu ir iespējams izmantot, t. i., kad tas ir vietā un stāvoklī, kas tam nepieciešams, lai darbotos saskaņā ar vadības

iecerēm. Amortizācija beidzas agrākajā datumā, kad aktīvs tiek klasificēts, kā turēts pārdošanai, vai datumā, kad aktīvu pārtraukts atzīt. Izmantotajai amortizācijas metodei jāatspoguļo veids, kā uzņēmums patērēs aktīva paredzamos nākotnes saimnieciskos labumus. Ja šo modeli nevar ticami noteikt, jālieto lineārā metode. Amortizācijas izmaksas par katru periodu jāatzīst peļņā vai zaudējumos.

Lai sistemātiski sadalītu aktīva amortizējamo summu tā lietderīgās lietošanas laikā, var lietot dažādas amortizācijas metodes. Šīs metodes ir lineārā metode, degresīvā metode un ražošanas vienību metode. Izmantoto metodi izvēlas, balstoties uz aktīvā ietvertu nākotnē prognozēto saimniecisko labumu patēriņa modeli, un to konsekventi piemēro no perioda uz periodu, ja vien nav kādu pārmaiņu gaidāmajā šo nākotnes saimniecisko labumu patēriņa modelī. Retos gadījumos, ja vispār, būs pārliecinoši pierādījumi, kas pamatos nemateriālo aktīvu amortizācijas metodi, kuru izmantojot uzkrātā amortizācijas summa būs mazāka nekā, izmantojot lineāro metodi. Amortizācijas periods un amortizācijas metode nemateriālam aktīvam ar ierobežotu lietderīgās lietošanas laiku jāpārskata vismaz katra finanšu gada beigās.

Amortizāciju parasti uzskaita peļņā vai zaudējumos. Tomēr dažreiz nākotnes saimnieciskie labumi, kas ietverti aktīvā, tiek izmantoti citu aktīvu ražošanā. Tādā gadījumā amortizācijas izmaksas veido daļu no cita aktīva izmaksām, un tās iekļauj tā uzskaites vērtībā. Piemēram, ražošanas procesā izmantoto nemateriālo aktīvu amortizāciju iekļauj krājumu uzskaites vērtībā.

8.tabula. Nemateriālo ieguldījumu nolietojuma grāmatošana

	D	K
Aprēķināts licences nolietojums par vienu periodu	7410	1190
Nolietojums gada beigās attiecināts uz finanšu rezultātu	8610	7410

Praktiskā darba uzdevums

Tēma: Nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstīšana.

Darba apjoms: 4 stundas

Darba mērķis: Veikt nemateriālo ieguldījumu uzskaiti un sagatavojot nemateriālo ieguldījumu uzskaites kartiņu.

Darba uzdevumi:

Uzdevums (3p.) Iegrāmatot iegādātos saimnieciskos līdzekļus!

Uzņēmums, kas nav PVN nodokļa maksātājs, 2020. gadā no norēķinu konta samaksā par:

- Datoru – 800 EUR;
- Kopētāju – 500 EUR;
- Mobilo tālruni – 400 EUR.

Uzdevums (3p.) Iegrāmatot iegādātos saimnieciskos līdzekļus!

Uzņēmums, kas ir PVN nodokļa maksātājs, 2020. gadā no norēķinu konta samaksā par:

- Datoru – 800 EUR;
- Kopētāju – 500 EUR;
- Mobilo tālruni – 400 EUR.

Uzdevums (6p.)

Uzņēmums saskaņā ar rēķinu Nr.134, 2018. gada jūnijā iegādājās licenci uz 3 gadiem, samaksājot 300 EUR no bankas konta. Iegrāmatot licences iegādi. Kāda ir licences bilances vērtība perioda beigās, tas ir 31. decembrī? Izmantojot uzdevumam klāt pievienoto veidlapu, aizpildiet SIA "Spurdes" ilgtermiņa ieguldījuma kartīti!

Uzdevums (4p.)

Iegrāmatot saimnieciskās operācijas un noteikt licences vērtību, kuru uzrādīs bilancē uz 01.01.2021. un summu, kuru sabiedrība ietvers saimnieciskās darbības izmaksās 2020. gadā. Firma 2020. gada 30. oktobrī iegādājās licenci noteiktai komercdarbības veikšanai uz 5 gadiem, samaksājot 500,- EUR ar bankas pārskaitījumu.

Darba vērtēšana: maksimāli iegūstamo punktu skaits – 20 punkti.

Vērtēšanas tabula									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ni	ni	ni	ni	i	i	i	i	i	i
0%	15%	30%	45%	60%	68%	76%	84%	92%	97%
Iegūtie punkti praktiskajā darbā									
0.00	2.40	4.80	7.20	9.60	10.88	12.16	13.44	14.72	15.52

Praktiskā darba uzdevums

Tēma: Uzņēmuma ilgtermiņa ieguldījumu uzskaitē

Darba apjoms: 4 stundas

Darba mērķis: Iegrāmatot saimnieciskos darījumus, izmantojot grāmatvedības kontus.

Dati uzdevuma izpildei:

Nr.	Saimnieciskā operācija	Summa, EUR	Debets	Kredīts
1.	Iegrāmatoti nemateriālie ieguldījumi, ko dibinātāji ieguldījuši pamatkapitālā	485,00		
2.	Norakstīta izmaksās šo nemateriālo ieguldījumu daļa par ceturksni (norakstīšanas laiks paredzēts - 5 gadi)	?		
3.	Izlietoti pirktie materiāli: - pētniecības darbiem - attīstības pasākumiem	48,70 497,20		
4.	Norakstīta mēneša izmaksās daļa šo attīstības pasākumu izmaksu (norakstīšanas laiks paredzēts - 5 gadi)	?		
5.	Nopirkta automātiskā līnija piena produktu pārstrādei par EUR 36816,00, t.sk. PVN 21%; par līnijas piegādi un uzstādīšanu samaksāti EUR 826,00, t.sk. PVN 21% .Samaksa par darījumiem no norēķinu konta	?		
6.	01.04.2020.g.nodots ekspluatācijā žogs, ko ap teritoriju uzcēlusi būvbrigāde	4745,00		
7.	Aprēķināts nolietojums šim žogam par esošo gadu (nolietojums gadā 10%)	?		
8.	Pārdota automašīna, kuras sākotnējā vērtība EUR 13640,00, uzkrātais nolietojums – EUR 8600,00; nauda saņemta kasē	2500,00		
9.	Mēbeļu komplekta sākotnējā vērtība EUR 1200,00; uzkrātais nolietojums – 800,00.			

	SIA to pārvērtējais līdz tirgus vērtībai	200,00		
10.	Pārdots par skaidru naudu un noņemts no uzskaites dators, PVN 21%. Datora sākotnējā vērtība EUR 670,00, kura pilnībā norakstīta līdz pārdošanai.	50,00 ?		
11.	Ugunsgrēkā nodegusi noliktava, kuras: - sākotnējā vērtība - uzkrātais nolietojums - atlikusī vērtība	420,00 376,00 ?		
12.	Saņemta apdrošināšanas atlīdzība	300,00		
13.	Samaksāts no norēķinu konta kādai organizācijai par uzņēmuma attīstības plāna izstrādi	896,00		
14.	Aprēķināta alga uzņēmuma attīstības darbos nodarbinātiem	324,00		
15.	Aprēķināti darba devēja sociālie maksājumi no iepriekš uzrādītās algas	?		
16.	Ar pārskaitījumu nopirkta licence ar derīguma termiņu – 3 gadi, PVN rēķinā 21%	856,00 ?		
17.	Aprēķināts nolietojums šai licencei par vienu ceturksni	?		
18.	Saņemts pamatlīdzeklis, kas ir dalībnieka ieguldījums firmas pamatkapitālā	1500,00		
19.	Uz nomaksu iegādāts pamatlīdzeklis, rēķinā PVN 21%	1200,00 ?		
20.	10.10.2020. ar aktu nodots lietošanā jaunuzceltais objekts, kura kalpošanas laiks noteikts - 10 gadi	870,00		
21.	Izmaksās norakstīts šī objekta nolietojums par esošo gadu	?		
22.	Uz pēcmaksu pārdota automašīna, kuras: - sākotnējā vērtība EUR 9800,00; - uzkrātais nolietojums EUR 4900,00; PVN rēķinā 21%	1500,00 ?		

23.	Pārdotā automašīna noņemta no uzskaites	?		
24.	Saņemts pamatlīdzeklis bez atlīdzības	160,00		
25.	Veicot inventarizāciju gada beigās konstatēts: - klubkrēslu pārpalikums; - ražošanas inventāra iztrūkums.	300,00 120,00		
26.	Iegrāmatots iztrūkums kā vainīgās personas parāds firmai	120,00		
27.	Iegādāti cita uzņēmuma vērtspapīri, samaksājot no norēķinu konta	12000,00		
28.	Ilgtermiņa vērtspapīri pārvērtēti pēc augstāka kursa	120,00		
29.	No norēķinu konta pārskaitīta ilgtermiņa aizdevums kādai juridiskai personai uz diviem gadiem. Maksa par aizdevuma izmantošanu noteikta 12% gadā	10000,00		
30.	Aprēķināti un iegrāmatoti procenti no aizdevuma par gadu	?		
31.	Saņemti procentu maksājumi bankā	?		

Darba vērtēšana: Par katru pareizi veikto grāmatojumu 1 punkts. Par katru pareizi aprēķināto summu 0,5 punkti. Kopā 40 punkti.

Vērtēšanas tabula									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0%	15%	30%	45%	60%	68%	76%	84%	92%	97%
Iegūti punkti praktiskajā darbā									
0.00	6.00	12.00	18.00	24.00	27.20	30.40	33.60	36.80	38.80

Pamatlīdzekļu nolietojuma būtība, nolietojuma aprēķināšanas metodes un uzskaites īpatnības.

Apakštēmas apjoms	Teorija - 8 stundas Praktiskās mācības - 10 stundas
Sasniedzamais rezultāts	- Zina pamatlīdzekļu nolietojuma aprēķināšanas metodes; - Izprot pamatlīdzekļu uzskaites īpatnības; - Spēj uzskaitīt pamatlīdzekļus, aprēķināt to nolietojumu un sagatavot atbilstošo dokumentāciju, tai skaitā, datorprogrammā.

Pamatlīdzekļu objektiem vai līdzīgu pamatlīdzekļu grupām, kuru derīgās lietošanas laiks ir ierobežots, to iegādes vai izgatavošanas izmaksas vai pārvērtēšanā iegūtais vērtības pieaugums pakāpeniski **jānoraksta** (jāamortizē) uz **saimnieciskās darbības izmaksām** visā paredzētajā objekta derīgās lietošanas laikā. Šo pakāpenisko pamatlīdzekļu vērtības norakstīšanu grāmatvedībā sauc par pamatlīdzekļu **nolietojumu**.

Nolietojums ir pamatlīdzekļa sākotnējās vērtības sistemātiska sadalīšana pa periodiem to lietderīgās izmantošanas laikā.

Pamatlīdzekļu sākotnējā vērtība pakāpeniski tiek norakstīta ražošanas izmaksās atbilstoši objekta derīgās lietošanas ilgumam, kā arī tiek uzkrāti līdzekļi jaunu pamatlīdzekļu iegādei vai esošo kapitālremontam.

Pamatlīdzekļu nolietojumu noraksta tikai tad, ja tā iegādes vērtība pārsniedz 1000 eiro.

Izvēlēto nolietojuma režīmu ir tiesības mainīt ne biežāk kā vienu reizi 10 gados.

9.tabula. Pamatlīdzekļu nolietojuma grāmatošana

	D	K
Aprēķināts pamatlīdzekļu nolietojums par vienu periodu	7420	1290
Nolietojums gada beigās attiecināts uz finanšu rezultātu	8610	7420

Pamatlīdzekļu derīgās lietošanas laiku uzņēmuma finanšu un saimnieciskās darbības vajadzībām nosaka uzņēmuma vadītājs (īpašnieks), pamatojoties uz gūto pieredzi par līdzīga veida pamatlīdzekļu faktiskās izmantošanas laiku un citiem faktoriem, kas raksturo pamatlīdzekļa nolietojanos (darba stundas, izstrādājuma daudzums, nobraukuma kilometri u.tml.).

Zemei derīgās lietošanas laiks parasti nav nosakāms, tāpēc uzņēmuma īpašumā esošā zemes gabala iegūšanas izmaksas nedrīkst pakļaut norakstīšanai (amortizācijai). Tāpat vērtības

norakstīšana izmaksās nav pieļaujama tiem pamatlīdzekļu objektiem, kuriem ir kultūras vai vēsturiska vērtība.

Uzņēmuma vadītāja apsvērumi par pamatlīdzekļu objekta vai līdzīgu pamatlīdzekļu grupas amortizējamo vērtību, derīgās lietošanas ilgumu un nolietojuma aprēķināšanas metodi jāietver pamatlīdzekļu nolietojuma plānā, kurš jāapstiprina uzņēmuma vadītājam. Minētajā plānā kā sastāvdaļu var ietvert arī pamatlīdzekļu objektu vai līdzīgu pamatlīdzekļu grupu amortizējamās vērtības sadalījumu pa pārskata gadiem, kuru laikā tos paredzēts izmantot.

Uzņēmuma vadītājs var izvēlēties pamatlīdzekļa nolietojuma aprēķināšanas metodi un periodu (mēnesi, ceturksni vai visu gadu) un vienkāršot mazas vērtības objektu (inventāra) uzskaites un vērtības dzēšanas kārtību.

Nolietojumu aprēķina tikai tādiem pamatlīdzekļiem, kuru lietošanas laiks ir ierobežots un kuri šajā laikā pakāpeniski zaudē savu vērtību. Zemes gabala sākotnējo vērtību nedrīkst pakļaut norakstīšanai (amortizācijai). Nolietojumu neaprēķina mākslas priekšmetiem.

Aprēķinot pamatlīdzekļu nolietojumu, uzņēmums var izvēlēties vienu no trim metodēm:

- 1) lineāro metodi;
- 2) ģeometriski degresīvo metodi;
- 3) aritmētiski degresīvo metodi;

Lineārā metode paredz, ka pamatlīdzekļu vērtība samazināsies vienmērīgi, visu derīgās lietošanas laiku. Pēc šīs metodes ik gadus norakstāmo nolietojuma summu nosaka, izdalot objekta sākotnējo vērtību ar noteikto ekspluatācijas gadu skaitu.

Aritmētiski degresīvā metode paredz vispirms saskaitīt visus derīgās lietošanas gadus un ar iegūto summu dalīt pamatlīdzekļa sākotnējās vērtības reizinājumu ar atlikušo derīgās lietošanas gadu skaitu.

Piemērs: *Pamatlīdzeklim, kura vērtība ir EUR 1000 un lietošanas laiks desmit gadi, nolietojumu rēķina: Saskaitot visus lietošanas gadus: $1+2+3+4+5+\dots+10=55$*

Tālāk rēķina katram gadam atsevišķi:

EUR 1000 × 10 gadi : 55 = 181,82 (1. g. nolietoj.)

EUR 1000 × 9 gadi : 55 = 163,64 (2. g. nolietoj.)

EUR 1000 × 8 gadi : 55 = 145,45 (3. g. nolietoj.)

Ģeometriski degressīvā metode paredz, ka noteikto nolietojuma normu, izteiktu procentos, palielina divas reizes, bet nolietojuma summu rēķina no atlikušās vērtības.

Piemērs:

Uzņēmums iegādājies transportlīdzekli par EUR 12 000, kuram, paredzēts nolietojumu aprēķināt, pēc ģeometriski degressīvās metodes, un paredzamais lietderīgās lietošanas laiks ir astoņi gadi. Astoņi gadi lietderīgās lietošanas laiks nozīmē, ka nolietojums būtu 12,5% gadā, atbilstoši definīcijai nolietojuma likme jāpalielina divas reizes, tad tā veido 25% gadā un to aprēķina no atlikušās vērtības.

Nolietojuma aprēķins katram gadam:

1. gadā $12\ 000 \times 25\% = 3000\ \text{EUR}$
2. gadā $12\ 000 - 3000 = 9000 \times 25\% = 2250\ \text{EUR}$
3. gadā $9000 - 2250 = 6750 \times 25\% = 1687,50\ \text{EUR}$
4. gadā $6750 - 1687,50 = 5062,5 \times 25\% = 1265,63\ \text{EUR}$
5. gadā $5062,5 - 1265,63 = 3796,87 \times 25\% = 949,22\ \text{EUR}$
6. gadā $3796,87 - 949,22 = 2847,65 \times 25\% = 711,91\ \text{EUR}$
7. gadā $2847,65 - 711,91 = 2135,74 \times 25\% = 533,94\ \text{EUR}$
8. gadā $2135,74 - 533,94 = 1601,81\ \text{EUR}$ (noraksta visu atlikušo summu)

Teorētiski tiek piedāvāta arī vienību kopsummas metode paredz, ka nolietojums tiek aprēķināts balstoties uz izstrādes vai nobraukuma vienību, izmantojot šādu formulu: Iegādes vērtība – likvidācijas vērtība

Paredzamais izstrādes vienību skaits

Piemērs :

Pamatlīdzeklis (iekārta) iegādāts martā, tā iegādes vērtība ir EUR 6000, likvidācijas (lūžņu) vērtība EUR 100, paredzamā izstrāde 100 000 detaļu.

Pirmajā gadā iekārta saražoja 20 000 detaļu, tāpēc aprēķinātais nolietojums ir šāds:

$$\frac{6000 - 100}{100\ 000}$$

$$100\ 000$$

Rezultātā iegūstam, ka vienas detaļas ražošanas nolietojuma norma būtu 0,059, bet, tā kā pārskata periodā saražotas 20 000 detaļas, tad nolietojums ir EUR 1180 ($0,059 \times 20\ 000$).

Pamatlīdzekļu objekta nolietojumu sāk rēķināt ar nākamā mēneša pirmo datumu pēc tā nodošanas ekspluatācijā un beidz ar nākamā mēneša pirmo datumu pēc attiecīgā pamatlīdzekļu objekta izslēgšanas no pamatlīdzekļu sastāva vai pēc tā amortizējamās vērtības pilnīgas iekļaušanas izmaksās.

Pamatlīdzekļu tehnisko apkopju, remonta un rekonstrukcijas laikā nolietojuma aprēķināšana netiek pārtraukta.

Galveno amortizējamo pamatlīdzekļu objektu vai to grupu derīgās lietošanas laiks periodiski jāpārbauda un, ja izrādās, ka tas lielā mērā atšķiras no iepriekšējā novērtējuma, jānoregulē amortizācijas normas kārtējam periodam un nākamajiem periodiem. Izmaiņu ietekme jāpaskaidro tā perioda gada pārskata pielikumā, kurā notikušas šīs izmaiņas.

Izvēlētajai amortizācijas aprēķināšanas metodei jābūt piemērotai pastāvīgi, ja vien apstākļu maiņa neattaisno metodes maiņu. Pārskata periodā, kurā ir mainīta aprēķināšanas metode, jābūt aprēķinātām un norādītām metodes maiņas sekām, kā arī gada pārskata pielikumā jāpaskaidro izmaiņu cēlonis.

Pamatlīdzekļu uzskaitē un nolietojuma aprēķini grāmatvedības programmā “Jumis”

Uzskaites uzdevumi:

1. Sagatavot informāciju finanšu grāmatvedībā pārskatu sagatavošanai;
2. Noteikt nolietojumu, kas jāpārnes uz jaunradīto vērtību – pašizmaksu un jāuzrāda kā izmaksas peļņas vai zaudējumu aprēķinā;
3. Kontrolēt saimniecisko līdzekļu izmantošanu un saglabāšanu;
4. Sekot visiem notikumiem, kas saistīti ar katru no objektiem.

Sistēmas iestatījumi/ informācija par uzņēmumu/ citi dati ir norādīta summa (atlikusī vērtība).

Lai grāmatvedībā veiksmīgi uzskaitītu un noteiktu nepieciešamās vērtības, kontu plānā sagatavo attiecīgos kontus. Zemes un ēku bilances vērtība tiek uzrādīta vienā postenī. Taču zemi nodala no ēku vērtības, pat ja to iegādājas kopā. Zemes vērtības pieaugums neiespaido ēku vērtību. Zemei nolietojumu neaprēķina. Aprēķināto pārskata perioda nolietojumu iekļauj pārdotās produkcijas vērtībā, bet ar ražošanu jeb tieši pamatdarbību nesaistīto nolietojumu – administrācijas vai pārējās saimnieciskās darbības izmaksās. Tātad jāizveido attiecīgi operāciju jeb peļņas vai zaudējumu aprēķina konti. Lai sagatavotu pamatlīdzekļu atskaites par aprēķināto pamatlīdzekļu nolietojumu, kustību, atlikumiem pa atrašanās vietām un pie materiāli atbildīgajām personām, pirms pamatlīdzekļu kartīšu datu ievadīšanas iepriekš jāievada:

- Darbinieki – materiāli atbildīgās personas;
- Nozares.

Visas darbības ar pamatlīdzekļiem, ieskaitot nolietojuma aprēķinu un atskaišu veidošanu, sistēmā tiek veiktas no pamatlīdzekļu saraksta. Rīkjoslā pa labi no pogas Skatījumi atrodas divas pogas:

- Poga Nolietojums - var automātiski veikt nolietojuma aprēķinu vai šāda aprēķina dzēšanu vienam vai vairākiem pamatlīdzekļiem.

Informācija pamatlīdzekļa kartītē ir sakārtota trīs grupās. Pirmajā atrodama vispārīgā informācija; to, izņemot amortizācijas procentu likmes, varat apskatīt arī sarakstā. Materiāli atbildīgo personu izvēlas no darbinieku saraksta. Katrai operācijai obligāti jāaizpilda lauki Datums un Operācijas tips. Pamatlīdzekļu nolietojumu var aprēķināt ne biežāk kā reizi mēnesī un ne retāk kā reizi gadā atkarībā no nepieciešamības. Nolietojums tiek aprēķināts par laika periodu no iepriekšējā nolietojuma aprēķina brīža līdz norādītajam datumam. Ja pamatlīdzeklim nolietojums jāaprēķina par katru mēnesi atsevišķi, nedrīkst sajaukt mēnešu kārtību.

Būtiska nozīme ir piešķirta diviem datumiem: Ja pirmajā gadā, aprēķinot nolietojumu, vēlas nolietojuma aprēķinā iekļaut arī mēnesi, kurā pamatlīdzeklis sācis darboties, par ekspluatācijas sākuma datumu norāda mēneša 1. dienu: ja vēlas nolietojumu sākt rēķināt ar nākamo mēnesi pēc ekspluatācijas sākuma, tad jebkuru citu datumu. Šis princips jāievēro, arī izslēdzot un pārvērtējot pamatlīdzekli. Norādot mēneša 1. dienu, nolietojums tiek aprēķināts tikai par iepriekšējiem mēnešiem, aprēķinā neiekļaujot izslēgšanas vai pārvērtēšanas mēnesi; norādot citu datumu, nolietojums tiek aprēķināts arī par mēnesi, kurā pamatlīdzeklis tiek izslēgts vai pārvērtēts.

Ieteicams katram pamatlīdzeklim noteikt likvidācijas jeb nenolietojamo vērtību (t.i., cik pēc noteikta perioda varētu maksāt pamatlīdzeklis, ko aprēķina kā 10% no iegādes vērtības), kura ir vai nu būtiska, vai nebūtiska pret nolietojuma aprēķinu. Ja vērtība ir būtiska, šo pazīmi norāda, pamatlīdzekļa kartītē atzīmējot izvēles rūtiņu. Ja vērtība ir nebūtiska, izvēles rūtiņu atstāj tukšu. Ja nenolietoto vērtību neieraksta, tad pēc lietošanas laika, pamatlīdzeklis pazūd no bilances. Ja to neieliek, bet lieto, var pārvērtēt. Nolietojamā vērtība = Iegādes vērtība – nenolietojamā vērtība.

Zīmnē Notikumi nolietojuma aprēķinam - uzkrāta informācija par notikumiem, kas ietekmē nolietojuma aprēķinu, piemēram, kapitālās izmaksas, likmes maiņa finanšu grāmatvedībā.

Zīmnē Citi notikumi uzkrāj informāciju par notikumiem, kas neietekmē nolietojuma aprēķinu - norāda papilddatus par pamatlīdzekli: materiālo personu nomaiņa, remonts, garantijas laika termiņš, kā arī ar pamatlīdzekļa apdrošināšanu saistīta informācija: apdrošināšanas organizācija, polises numurs u.tml. Šī informācija (summas) pamatlīdzekļa nolietojuma aprēķinus neietekmē, bet ļauj sekot līdzi katra pamatlīdzekļa vēsturei. Notikumus katrs lietotājs veido atbilstoši nepieciešamībai. Šo informāciju var iekļaut pamatlīdzekļu atskaitēs un izdrukāt. Pamatlīdzekļu atskaites:

- Pamatlīdzekļu inventāra saraksts.
- Pamatlīdzekļu saraksts, kuru atlikusī vērtība mazāka vai vienāda ar...
- Pamatlīdzekļu uzskaites kartīte.
- Pamatlīdzekļu analītiskās uzskaites un nolietojuma aprēķina karte.
- Amortizācijas atskaitījumi.

Ja komersants ar datorprogrammu sāk uzskaiti pamatlīdzekļiem, kuriem iepriekš kartītēs ieraksti veikti manuāli, tad, ievadot kartīti un apstiprinot, jāizmanto rīki, un aprēķinātie nolietojumi grāmatvedībā uz noteiktu datumu (uz gada pēdējo datumu) jāievada ar roku, un pēc tam aprēķinu varēs veikt automātiski. Aprēķināto nolietojumu grāmatvedībā ieģrāmato pēc atskaitēm sagatavojot finanšu dokumentu. Pamatlīdzekļa kartītē ir logs, kurā ieraksta izslēgšanas datumu. Nolietojums pēc šī datuma netiek rēķināts.

Papildus informāciju par pamatlīdzekļa atsavināšanu – datumu, attaisnojuma dokumentiem, summām ieraksta kartītē “Citi notikumi”.

Praktiskais darba uzdevums.

Tēma: Pamatlīdzekļu uzskaitē un nolietojuma aprēķins

Darba apjoms: 5 stundas

Darba mērķis: Aprēķināt pamatlīdzekļu nolietojumu pēc divām metodēm.

Darba uzdevumi:

SIA "Vējiņi" (reģ. nr. LV50008050062) pārskata gadā iegādājās sekojošus pamatlīdzekļus:

<i>N.p. k.</i>	<i>Iegādes datums</i>	<i>Pamatlīdzekļa nosaukums</i>	<i>Sākotnējā vērtība, EUR</i>	<i>Lietderīgās lietošanas laiks (gados)</i>	<i>Procentu likme</i>
1.	31.01.	dators	700	3	35
2.	15.02.	veikala ēka	10 000	20	5
3.	01.04.	automašīna	3000	5	20
4.	22.06.	printeris	580	3	35
5.	20.08.	biroja mēbeles	900	5	20
6.	08.10.	kases aparāts	250	3	35
7.	15.11.	mobilais tālrunis	750	3	35
8.	22.12.	elektroniskā un sadzīves tehnika	1200	3	35

Aprēķināt pamatlīdzekļu nolietojumu gadā un atlikuma vērtību gada beigās, aizpildot tabulas:

1. pēc lineārās metodes;
2. pēc ģeometriski degressīvās metodes

Pamatlīdzekļu nolietojuma aprēķins (pēc lineārās metodes) (32p.)

<i>Iegādes datums</i>	<i>Pamatlīdzekļa nosaukums</i>	<i>Sākotnējā vērtība, EUR</i>	<i>Lietderīgās kalpošanas laiks</i>	<i>Nolietojums</i>		<i>Nolietojums 2020. g.</i>		<i>Atlikusī vērtība, EUR</i>
				<i>Gadā</i>	<i>Mēnesī</i>	<i>Mēnešu skaits</i>	<i>EUR</i>	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Kopā	X		X					

Pamatlīdzekļu nolietojuma aprēķins (pēc regresīvās metodes) (24p.)

<i>PL nosaukums</i>	<i>Sākotnējā vērtība EUR</i>	<i>Procentu likme</i>	<i>Nolietojuma aprēķins</i>	<i>Nolietojums 2020</i>	<i>Atlikusī vērtība, EUR</i>
Kopā:					

Darba vērtēšana: Par katru pareizi aizpildītu ailīti 0,5 punkti. Kopā 56 punkti.

Vērtēšanas tabula									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0%	15%	30%	45%	60%	68%	76%	84%	92%	97%
legūti punkti pārbaudes darbā									
0.00	8.40	16.80	25.20	33.60	38.08	42.56	47.04	51.52	54.32

Praktiskā darba uzdevums grāmatvedības programmā **Jumis**

Tēma: Pamatlīdzekļu individuālā uzskaites dokumentācija.

Darba apjoms: 5 stundas

Darba mērķis: Sagatavot atbilstošo pamatlīdzekļu uzskaites dokumentāciju grāmatvedības, uzņēmuma vadības un analīzes sistēmā “Jumis”.

Darba uzdevumi:

1. Sistēmas sadaļā **Pamatlīdzekļi** jāizveido sekojošas pamatlīdzekļu kartītes uz 31.12.2020:
 - Nosaukums – Portatīvais dators
Iegādāts un nodots ekspluatācijā 04.11.2018., vērtība – 1499.00 EUR
Uzkrātais nolietojums 1040.97 EUR.
Iegādes pamatojums – rēķins Nr.5449816
3.kategorijas pamatlīdzeklis, Finanšu nolietojuma likme – 36 mēneši
 - Nosaukums – Laminators LUNAR A3
Iegādāts no nodots ekspluatācijā 12.06.2019., vērtība – 384.00 EUR
Uzkrātais nolietojums 192.00 EUR
Iegādes pamatojums – rēķins Nr.9815
4.kategorijas pamatlīdzeklis, Finanšu nolietojuma likme – 36 mēneši
2. Papildiniet pamatlīdzekļu sarakstu ar pamatlīdzekli Nr.015, izveidojot tam kartīti:
 - Nosaukums – seifs
Iegādāts un nodots ekspluatācijā 20.01.2021., vērtība – 350.00 EUR
Iegādes pamatojums – rēķins Nr.16543
4.kategorijas pamatlīdzeklis, Finanšu nolietojuma likme – 60 mēneši
3. Sistēmas sadaļā **Konfigurācija** cilnē **Komisija** izvēlieties no sarakstiem komisijas locekļu sastāvu.
4. Pamatlīdzekļu kartītēs sagatavojiet rīkojumu par pieņemšanu ekspluatācijā un pieņemšanas – nodošanas aktu pamatlīdzeklim “Seifs”. Pārbaudiet, vai visa informācija tajos ir aizpildīta.
5. Sistēmas sadaļā **Pamatlīdzekļi** apakšsadaļā **Pamatlīdzekļu nolietojums** izveidojiet atskaiti par pamatlīdzekļu nolietojumu pēc lineārās metodes par 2021. gada janvāri.
6. Sistēmas sadaļā **Pamatlīdzekļi** apakšsadaļā **Pamatlīdzekļu pārskats** izveidojiet atskaiti par pamatlīdzekļu nolietojumu 2021. gada janvārī. Un iegrāmatojiet nolietojumu uz 31.01.2021.

7. Pamatlīdzekļa Laminators LUNAR A3 kartītē atzīmējiet, ka tas sakarā ar fizisku nolietošanos ar 10.02.2021. tiek izslēgts no grāmatvedības uzskaites. Pamatlīdzekļa kartītes cilnē **Dokumenti** sagatavojiet rīkojumu par izslēgšanu un izslēgšanas aktu. Pārbaudiet, vai visa informācija tajos ir aizpildīta.
8. Pamatojoties, uz grāmatvedības izziņu, sistēmas sadaļas **Finances** apakšsadaļā **Finanšu dokumenti** veiciet sistēmā pamatlīdzeklim Laminators LUNAR A3 atbilstošo izslēgšanas grāmatojumu.
9. Sistēmas sadaļas Pamatlīdzekļi apakšsadaļā Pamatlīdzekļu pārskats izveidojiet pamatlīdzekļu inventarizācijas aktu uz 31.12.2020., kurā iekļaujiet tikai grāmatvedības uzskaitē esošos pamatlīdzekļus.

Darba vērtēšana. Par katru pareizi aizpildītu pamatlīdzekļa kartiņu 0-5 punkti, kopā 15 punkti. Par 3.-9. darba uzdevuma pareizu izpildi pa 1 punktam, kopā 7 punkti. Kopējais punktu skaits 22 punkti.

Vērtēšanas tabula									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0%	15%	30%	45%	60%	68%	76%	84%	92%	97%
Iegūti punkti pārbaudes darbā									
0.00	3.30	6.60	9.90	13.20	14.96	16.72	18.48	20.24	21.34

Jautājumi diskusijai pēc darba izpildes.

1. Kā un kad uzrāda datus, ja konkrēts pamatlīdzeklis ir kapitāli remontēts?
2. Vai pamatlīdzekļu uzskaites bloks sasaistīts ar grāmatvedības operāciju grāmatojumiem?
3. Kā panāk pamatlīdzekļu nolietojuma iegrāmatošanu par pārskata periodu?
4. Kāpēc pamatlīdzekļus iedala grupās?
5. Kādā vērtībā pamatlīdzekļi tiek uzrādīti bilancē, kā to nosaka?
6. Kāpēc uzkrāto nolietojumu summas vēlams iegrāmatot dažādos kontos?
7. Kāpēc aprēķināto nolietojumu ražošanas objektiem iegrāmato atsevišķā kontā no administrācijas vajadzībām izmantoto pamatlīdzekļu aprēķinātā nolietojuma summas?

Vingrinājumi un pašpārbaudes jautājumi

1. Jautājumi paškontrolei:

- Kādi aktīvi tiek uzskatīti par pamatlīdzekļiem?
- Kā sākotnēji jānovērtē pamatlīdzekļi?
- Kas ir pamatlīdzekļu izveidošanas izmaksas?
- Kādā vērtībā pamatlīdzekļi jāuzrāda bilancē?
- Kas ir pamatlīdzekļu amortizācija (nolietojums)?
- Kāda veida nolietojuma aprēķināšanas metodes tiek lietotas un kādas ir to atšķirības?
- Kas ir pamatlīdzekļu uzlabošanas kapitālās izmaksas?
- Kas nosaka izmantojamo nolietojuma metodi uzņēmumā?
- Kā rodas pamatlīdzekļu vērtības palielināšanās un samazināšanās?

2. 2020. gada 20. aprīlī uzņēmums iegādājās kravas auto SCANIA R420 par 55000 EUR + PVN 21%. Aprēķināt nolietojumu pēc lineārās metodes par 2020. gadu un atlikušo vērtību uz 2021. gadu, ja zināms, ka uzņēmuma nolikums par PL uzskaiti paredz lietderīgās kalpošanas laiku 8 gadus. Iegrāmatot iegādāto pamatlīdzekļi un aprēķināto nolietojumu!
3. SIA „XXX”, kas ir reģistrēta kā PVN maksātāja 16.05.2020. iegādājās automašīnu preču pārvadāšanai par EUR 3540, t.sk. PVN-21%. Uzņēmumā tiek lietota lineārā pamatlīdzekļu nolietojuma aprēķināšanas metode.

Ņemot vērā doto informāciju, aizpildīt tabulu.

1.	Automašīnas bilance vērtība uz 16.05.2020. (EUR)	
2.	Lietderīgās kalpošanas laiks (gadi)	5
3.	Laika periods, par kuru tiek aprēķināts nolietojums 2020. gada (mēn.)	
4.	Mēneša nolietojuma norma (EUR)	
5.	Automašīnas bilances vērtība uz 01.01.2021. (EUR)	

Moduļa noslēguma darbs

Ieskaites mērķis

Pārbaudīt un novērtēt izglītojamā zināšanas profesionālajā kvalifikācijā “Grāmatvedis”, atbilstoši profesijas standarta prasībām un moduļa „Ilgtermiņa ieguldījumu uzskaitē” programmai.

Ieskaites uzdevumi

1. Izpildīt testu ar uzdevumiem par:

- Nemateriālo aktīvu, pamatlīdzekļu un ilgtermiņa finanšu ieguldījumu identificēšanu un klasificēšanu pēc būtības un uzskaites kategorijām;
- Pamatlīdzekļu nolietojuma aprēķināšanu (0-46 punkti)

2. Lietot grāmatvedības kontus un iegrāmatot saimnieciskos darījumus (0-40 punkti)

Izpildes laiks: 4 stundas

Darba vērtēšana: praktisko darbu vērtē 10 ballu sistēmā. Testā par katru pareizu atbildi 1 punkts. Par katru pareizi veiktu grāmatojumu 1 punkts. Kopā 86 punkti.

Vērtēšanas tabula									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0%	15%	30%	45%	60%	68%	76%	84%	92%	97%
Iegūti punkti pārbaudes darbā									
0.00	12.90	25.80	38.70	51.60	58.48	65.36	72.24	79.12	83.42

TESTS

1. Kas nosaka pamatlīdzekļu derīgās lietošanas laiku?
 - A. Grāmatvedis;
 - B. Uzņēmuma vadītājs;
 - C. Zvērināts revidents;
 - D. Pamatlīdzekļu ražotājs.
2. Pamatlīdzekļa iegādes izmaksās nav atļauts iekļaut...
 - A. Pamatlīdzekļa pirkšanas cenu;
 - B. Izmaksas, kas saistītas ar pamatlīdzekļa piegādi, līdz izmantošanas vietai;
 - C. Administrācijas izmaksas;
 - D. Uztādīšanas, montāžas un pieslēgšanas izmaksas.
3. Ko uzrāda bilances konta „Pamatlīdzekļu nolietojums” kredītā?
 - A. Pamatlīdzekļu atlikušo vērtību;
 - B. Pamatlīdzekļu izslēgšanu;
 - C. Norakstīto pamatlīdzekļu vērtību;
 - D. Pamatlīdzekļu uzkrāto nolietojumu.

4. Kas nav nemateriālie ieguldījumi?
 - A. Koncesijas;
 - B. Patenti un licences;
 - C. Uzņēmuma nemateriālā vērtība;
 - D. Pašu akcijas un daļas.
5. Kādus pamatlīdzekļus neatspoguļo bilances kontos?
 - A. Kuri atdoti citiem uzņēmumiem;
 - B. Tos, kuri atrodas noliktavā;
 - C. Pirktus no nerezidentiēm;
 - D. Nomātus bez izpirkuma tiesībām.
6. Kādiem pamatlīdzekļu objektiem nerēķina nolietojumu?
 - A. Automašīnām;
 - B. Ēkām;
 - C. Tehnoloģiskajām iekārtām;
 - D. Zemei.
7. Kurš no nosauktajiem ir pamatlīdzeklis/-i?
 - A. Tirdzniecības zīme;
 - B. Nemateriālie ieguldījumi;
 - C. Noliktavas ēka;
 - D. Pamatmateriāli.
8. Kura no aprites īpatnībām nav raksturīga pamatlīdzekļiem?
 - A. Vērtību uz ražoto produkciju pārnes pakāpeniski;
 - B. Piedalās tikai vienā aprites ciklā;
 - C. Ilgstoši piedalās ražošanas procesā;
 - D. Nolietojas pakāpeniski.
9. Ko grāmatvedībā sauc par pamatlīdzekļu nolietojumu?
 - A. Pamatlīdzekļu remontā ieguldīto līdzekļu norakstīšanu;
 - B. Pamatlīdzekļu izslēgšanu no uzskaites;
 - C. Pamatlīdzekļu vērtības pakāpenisku norakstīšanu izmaksās;
 - D. Pamatlīdzekļu vērtības samazināšanu.
10. Kā uzņēmumā novērtē iegādātos pamatlīdzekļus?
 - A. Pirkuma cenās;
 - B. Ražošanas pašizmaksā;
 - C. Iegādes izmaksās;

- D. Iegādes izmaksās vai ražošanas pašizmaksā.
11. Kādā vērtībā pamatlīdzekļi tiek atspoguļoti grāmatvedības bilanci?
- A. Gada vidējā;
 - B. Uzskaites;
 - C. Sākotnējā;
 - D. Atlikušajā.
12. Kas ir amortizācija?
- A. Pamatlīdzekļu tirgus vērtība ekspluatācijas beigās;
 - B. Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas nolietojums;
 - C. Pamatlīdzekļu nolietojums naudas formā;
 - D. Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas izmantošanas termiņš.
13. Kas dod tiesības uzņēmuma grāmatvedības uzskaitē izmantot datorgrāmatvedības programmu?
- A. Uzņēmuma vadītāja rīkojums;
 - B. Maksājuma uzdevums par samaksu;
 - C. Datorprogrammas izmantošanas licence;
 - D. Grāmatveža izglītības diploms.
14. Kādu dokumentu noformē pamatlīdzekļa likvidācijai?
- A. Sagatavo aktu par pamatlīdzekļa likvidāciju;
 - B. Izraksta preču pavadzīmi vai rēķinu;
 - C. Sagatavo vadītāja rīkojumu par pamatlīdzekļa likvidāciju;
 - D. Sagatavo pieņemšanas-nodošanas aktu.
15. Kādos gadījumos rodas uzņēmuma pozitīvā nemateriālā vērtība?
- A. Samaksājot par objektu zemāku cenu, nekā tā bilances vērtība;
 - B. Samaksājot par objektu augstāku cenu, nekā bilances vērtība;
 - C. Ja nopirkts objekts, kuram nav atlikuma vērtības;
 - D. Ja nopirkts objekts, kuram ir atlikuma vērtība.
16. Kuri no nosauktajiem ir pamatlīdzekļi?
- A. Uzņēmuma īstermiņa ieguldījumi;
 - B. Iekārtas, zeme, ēkas, mēbeles;
 - C. Materiāli, izejvielas, nauda;
 - D. Patenti, licences, preču zīmes.
17. Kad jā sāk rēķināt pamatlīdzekļu nolietojumu, pēc lineārās metodes?
- A. To iegādes mēnesī;

- B. Pēc to nodošanas ekspluatācijā;
 - C. No nākamā mēneša 15.datuma;
 - D. Pēc preču pavadzīmes saņemšanas.
18. Kādu metodi nepielieto pamatlīdzekļu nolietojuma aprēķināšanā?
- A. Vidējo svērto metodi;
 - B. Ģeometriski regresīvo metodi;
 - C. Aritmētiski regresīvo metodi;
 - D. Lineāro metodi.
19. Kādu metodi lieto nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstāmās daļas aprēķināšanā?
- A. Lineāro metodi;
 - B. Ģeometriski regresīvo metodi;
 - C. Aritmētiski regresīvo metodi;
 - D. Ražošanas metodi.
20. Konta 1290 kredīta saldo nozīmē?
- A. Pamatlīdzekļu sākotnējo vērtību;
 - B. Pamatlīdzekļu atlikušo vērtību;
 - C. Pamatlīdzekļu gada nolietojumu;
 - D. Pamatlīdzekļu uzkrāto nolietojumu.
21. Kas ir akcija?
- A. Vērtspapīrs, kas apliecina akcionāra līdzdalību akciju sabiedrības pamatkapitālā;
 - B. Ienākums no kapitāla daļām;
 - C. Lieta, ar ko nodrošina kreditora pieprasījumu;
 - D. Viss iepriekš minētais.
22. Kas ir vērtspapīri?
- A. Lieta, ar ko nodrošina kreditora pieprasījumu;
 - B. Kontu plāns;
 - C. Maksa, ko aizdevējs saņem no aizdevumaņēmēja par aizdotās naudas vai mantas lietošanu;
 - D. Dokuments, kas apliecina vadītāja aizdevuma attiecības ar dokumenta izdevēju.
23. Kas ir ilgtermiņa finanšu ieguldījums?
- A. Ilgtermiņa materiālie aktīvi;
 - B. Ilgtermiņa finanšu aktīvi;
 - C. Ilgtermiņa nemateriālie aktīvi;
 - D. Visi iepriekš minētie.

24. Ilgtermiņa finanšu ieguldījumus sākotnēji uzskaita...
- A. Pēc nominālvērtības;
 - B. Pēc iegādes pašizmaksas;
 - C. Pēc procentiem, ko iespējams saņemt;
 - D. Visi iepriekš minētie.
25. Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi obligāti jāizvērtē vismaz...
- A. Reizi ceturksnī;
 - B. Reizi gadā;
 - C. Reizi mēnesī;
 - D. Reizi nedēļā.
26. Inventarizējot ilgtermiņa finanšu ieguldījumus, jāpārbauda...
- A. To dokumentālais pamats un vērtība;
 - B. To nominālvērtība;
 - C. Vai tie ir iegrāmatoti;
 - D. Vai ir paredzēts tos inventarizēt.
27. Kas ir emisija?
- A. Naudas aizdošana fiziskai vai juridiskai personai;
 - B. Ārējais parāds;
 - C. Noguldījums bankā;
 - D. Naudas vai vērtspapīru laišana apgrozībā.
28. Kas nav ilgtermiņa finanšu ieguldījumi?
- A. Ilgtermiņa aizdevumi;
 - B. Ilgtermiņa ieguldījumi vērtspapīros;
 - C. Gatavās produkcijas krājumi;
 - D. Pamatlīdzekļu nodošana citam uzņēmumam rīcībā uz trīs gadiem.
29. Kas ir ilgtermiņa finanšu ieguldījumi?
- A. Līdzdalība saistīto uzņēmumu kapitālā;
 - B. Zeme, ēkas, būves un ilggadīgie stādījumi;
 - C. Iekārtas un mašīnas;
 - D. Parādi radniecīgajiem uzņēmumiem.
30. Kas ir procentu maksājumi?
- A. Maksa par nopirktajām precēm;
 - B. Naudas aizdevums;
 - C. Maksa par aizņemto līdzekļu izmantošanu;

D. Samaksa par pakalpojumiem.

31. Kas ir meitas jeb radniecīgais uzņēmums?

- A. Uzņēmums, kurā mātes uzņēmuma dalība kapitālā ir līdz 20%;
- B. Uzņēmums, kurā mātes uzņēmuma ieguldījums kapitālā ir virs 50%;
- C. Uzņēmums, kurā mātes uzņēmuma ieguldījums kapitālā ir līdz 50%;
- D. Uzņēmums, kurā mātes uzņēmuma ieguldījums kapitālā ir no 20% līdz 50%.

32. Kā iegrāmato peļņas sadali dividendēs?

- A. D Norēķini par dividendēm K Peļņa;
- B. D Peļņa K Norēķinu konts;
- C. D Norēķini par dividendēm K Kase;
- D. D Peļņa K Norēķini par dividendēm.

33. Kāda ir pamatlīdzekļa bilances vērtība uz 31.12.2019, ja pamatlīdzeklis pieņemts ekspluatācijā 2018. gada novembrī ar sākotnējo vērtību EUR 9000,00 un derīgais lietošanas laiks - 8 gadi?

- A. 1218,75 EUR;
- B. 7875,00 EUR;
- C. 7781,25 EUR;
- D. 9000,00 EUR.

34. Pamatlīdzekļa sākotnējā vērtība 2950 EUR, uzkrātais nolietojums 1180 EUR, gada nolietojums 590 EUR. Kāda ir pamatlīdzekļa bilances vērtība?

- A. 1180,00 EUR;
- B. 1380,00 EUR;
- C. 1390,00 EUR;
- D. 1420,00 EUR.

35. Iegrāmatot šādas saimnieciskās operācijas.

- Nopirkts pamatlīdzeklis, samaksājot no norēķinu konta bankā (uzņēmums nav reģistrējies kā PVN maksātājs).
- Aprēķināts pamatlīdzekļu nolietojums par vienu periodu.
- Saņemts pamatlīdzeklis, kas ir dalībnieka ieguldījums firmas pamatkapitālā.

36. Iegrāmatot šādus darījumus:

- Piešķirts ilgtermiņa aizdevums radniecīgai sabiedrībai.
- Aprēķināti procenti par piešķirto aizdevumu radniecīgai sabiedrībai

- Norēķinu kontā saņemtas dividendes.

37. Dibinot meitas uzņēmumu, SIA "Sakta" tajā iegulda naudas līdzekļus EUR 6000, samaksājot no bankas norēķinu konta, un īstermiņa vērtspapīrus par EUR 1500. Veiciet nepieciešamos grāmatojumus!

38. Aprēķiniet nolietojumu pārskata periodam, ja uzņēmuma pamatlīdzekļu sākotnējā vērtība EUR 2500, likvidācijas vērtība EUR 150, lietderīgais kalpošanas laiks ir 5 gadi? Nolietojuma aprēķināšanai uzņēmumā izmanto lineāro metodi. Atspoguļot aprēķina gaitu! Rezultātu noapaļot, atstājot divus ciparus aiz komata!

39. Nosauciet divus pamatlīdzekļus, kurus var izmantot SIA "Frizieru pakalpojumi"!

Praktiskais uzdevums

Darba uzdevums: Saimnieciskajām operācijām aprēķināt nepieciešamās summas un pierakstīt korespondējošos kontus debetā un kredītā.

Dati uzdevuma izpildei:

Nr.	Saimnieciskās operācijas	Summa	Debets	Kredīts
1.	Nopirkta un pieņemta lietošanā vieglā automašīna iegādes vērtībā, samaksāts no bankas konta	9000,00		
2.	Norakstāms nolietojuma dēļ traktors	3010,00		
3.	Ieskaitīts pamatlīdzekļos ābeļdārzs faktisko izmaksu summā	1346,00		
4.	Aprēķināts nolietojums: biroja ēkai, Traktoram	536,00 222,00		
5.	Ugunsgrēkā nodegusi saimniecības ēka, sākotnējā vērtība, uzkrātais nolietojums atlikusī vērtība	4000,00 2966,00		
6.	Pienākas apdrošināšanas atlīdzība par nodegušo saimniecības ēku	1350,00		
7.	Biroja ēkas celtniecībā izmantoti būvmateriāli	976,00		

8.	Traktora montāža izlietotas traktoru rezerves daļas	216,00		
9.	Par traktora montāžu aprēķināta darba alga un sociālās apdrošināšanas iemaksa, ko maksā darba devējs%	436,00		
10.	Izslēgta no pamatlīdzekļiem automašīna, sākotnējā vērtība uzkrātais nolietojums atlikusī vērtība	5200,00 1170,00		
11.	Pārdota automašīna SIA "Lana", PVN 21%; nauda nav saņemta	5200,00		
12.	Saņemta bankas kontā nauda par pārdoto automašīnu no SIA "Lana"		
13.	No norakstītā traktora saņemti metāllūžņi	700,00		
14.	Par izslēgtā traktora demontāžu aprēķināta darba alga un sociālās apdrošināšanas obligātie maksājumi, ko maksā darba devējs	356,00		
15.	Saņemti pamatlīdzekļi bez atlīdzības			
16.	Nomnieks veic remonta darbus, samaksājot rēķinus no norēķinu konta bankā Paliekot parādā citiem uzņēmumiem un darbuzņēmējiem	765,00		
17.	Nomnieks ieģrāmato no iznomātāja saņemto rēķinu par nomas maksu	850,00		
18.	Nomnieks noraksta nomas maksu, sedzot remonta izdevumus	850,00		
19.	Rekonstrukcijas darbos izlietoti materiāli no uzņēmuma krājumiem	340,00		
20.	Dibinot uzņēmumu, kāds no dalībniekiem iegulda uzņēmuma pamatkapitālā pamatlīdzekļi	5000,00		

NOBEIGUMS

Iegūtās zināšanas un prasmes audzēkņi varēs izmantot turpinot apgūt tēmas par ilgtermiņa ieguldījumu pārvērtēšanu un izslēgšanu, nākamajos grāmatvedības moduļos, kā praktiski pielietot, prakses laikā uzņēmumā.

Tā kā teorijas prezentācijas un testi ir pieejami un ievietoti tehnikuma e-vidē <http://195.122.17.27/moodle/course/view.php?id=246>, tad audzēkņi jebkurā brīdī var studēt un vingrināties.

Uzdevumu atbildes ir pieejamas atsevišķā dokumentā un izmantojamas pēc nepieciešamības.

Metodika ir izstrādāta, pamatojoties uz, 2021. gadā spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, tāpēc jāseko likumdošanas izmaiņām.

IZMANTOJAMĀS LITERATŪRAS SARAKSTS

1. Bojarenko J., Beļavska L., Tjurina A. Finanšu grāmatvedība: Teorija un prakse I.daļa. - Rīga: KIF Biznesa komplekss, 2009.
2. Dokumentu juridiskā spēka likums [skatīts 2021. gada 13. jūlijā]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=210205>
3. Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums [skatīts 2021. gada 13. jūlijā]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/277779-gada-parskatu-un-konsolideto-gada-parskatu-likums>
4. Krogzeme H. Nodokļu un finanšu grāmatvedības pamati. - Rīga: RTU Izdevniecība, 2011.
5. Leibus I., Pētersone I., Jesemčika A., Svarinska A., Grigorjeva R. Finanšu grāmatvedība. - Rīga: Lietišķās informācijas dienests, 2016.
6. Likums par grāmatvedību [skatīts 2021. gada 13. jūlijā]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=66460>
7. Likums par iedzīvotāju ienākuma nodokli [skatīts 2021. gada 13. jūlijā]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=56880>
8. Likums par nodokļiem un nodevām [skatīts 2021. gada 13. jūlijā]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=33946>
9. Ludboržs A. Pamatlīdzekļu uzskaitē. – Rīga: Lietišķās informācijas dienests, 2006.
10. Ministru kabineta 2003. gada 21. oktobra noteikumi Nr.585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošānu un organizāciju" [skatīts 2021. gada 13. jūlijā]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=80418>
11. Ministru kabineta 2018. gada 4. septembra noteikumi Nr.558 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība" [skatīts 2021. gada 13. jūlijā] Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=80418>
12. Ministru kabineta 2015. gada 22. decembra noteikumi Nr.775 "Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma piemērošanas noteikumi" [skatīts 2021. gada 13. jūlijā]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/278844-gada-parskatu-un-konsolideto-gada-parskatu-likuma-piemerosanas-noteikumi>
13. Pievienotās vērtības nodokļa likums [skatīts 2021. gada 13. jūlijā]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=253451>
14. Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums [skatīts 2021. gada 13. jūlijā]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=292700>
15. Žurnāli "Balance" un "iFinances"

Pielikumi

1.pielikums. Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojuma un vērtības norakstīšanas aprēķina veidlapas

1. veidlapa

Nodokļa maksātāja
nosaukums _____

Reģistrācijas numurs

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Pamatlīdzekļa nolietojuma aprēķins

Pamatlīdzekļa nosaukums _____

Pamatlīdzekļa nolietojuma norakstīšanai lietotā metode:

taksācijas perioda nolietojums procentos, likme % _____

pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiks, gadi _____

Datums, kad pamatlīdzeklis sāks izmantot saimnieciskajā
darbībā _____

Datums, kad pamatlīdzekli beidz izmantot saimnieciskajā
darbībā _____

Piezīmes _____

Taksācijas periods	Sākotnējā vērtība	Vērtības izmaiņas		Vērtība, no kuras aprēķina taksācijas perioda nolietojumu	Taksācijas perioda nolietojums	Uzkrātais nolietojums	Atlikusī vērtība pēc taksācijas perioda nolietojuma atskaitīšanas
		palielināšanās "+"	samazināšanās "-"				
1	2	3	4	5	6	7	8

Nodokļa maksātāja
nosaukums

Reģistrācijas numurs

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Nemateriālā ieguldījuma nolietojuma aprēķins

Nemateriālā ieguldījuma
nosaukums

Nolietojuma aprēķins saskaņā ar lineāro (vienmērīgo)
metodi

(sākotnējā vērtība / norakstīšanas periods = aprēķinātais gada nolietojums)

Datums, kad nemateriālais ieguldījums sāks izmantot saimnieciskajā
darbībā

Datums, kad nemateriālo ieguldījumu beidz izmantot saimnieciskajā
darbībā

Piezīmes

Taksācijas periods	Sākotnējā vērtība	Vērtība, no kuras atņem aprēķināto taksācijas perioda nolietojumu	Aprēķinātais gada nolietojums	Uzkrātais nolietojums	Atlikusī vērtība pēc taksācijas perioda nolietojuma atskaitīšanas
1	2	3	4	5	6

Nodokļa maksātāja
nosaukums _____

Reģistrācijas numurs

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Pamatlīdzekļu nolietojuma un nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstīšanas aprēķina kopsavilkums

Taksācijas periods _____

Pamatlīdzekļi	Koriģētā vērtība	Vērtību kopsumma, no kuras aprēķina taksācijas perioda nolietojumu	Taksācijas perioda nolietojums	Uzkrātais nolietojums	Atlikusī vērtība pēc taksācijas perioda nolietojuma atskaitīšanas
1	2	3	4	5	6
Ēkas, būves, ilggadīgie stādījumi					
Dzelzceļa ritošais sastāvs un tehnoloģiskās iekārtas, jūras un upju flotes transportlīdzekļi, flotes un ostu tehnoloģiskās iekārtas, enerģētiskās iekārtas					
Skaitļošanas iekārtas un to aprīkojums, tai skaitā drukas ierīces, informācijas sistēmas, datoru programmprodukti un datu uzkrāšanas iekārtas, sakaru līdzekļi, kopētāji un to aprīkojums					
Pārējie pamatlīdzekļi					
KOPĀ					
Nemateriālie ieguldījumi	X				
PAVISAM					